

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

(مشخصات کلی، برنامه، سرفصل دروس و نحوه ارزشیابی)

مصوب هفتادویکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

مورخ ۱۳۹۷/۹/۱۸

رای صادره در هفتادویکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۹۷/۹/۱۸ در مورد

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

۱- برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان با اکثریت آراء به تصویب رسید.

۲- برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان از تاریخ ابلاغ قابل اجرا است.

مورد تأیید است

دکتر سید حسن امامی رضوی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

مورد تأیید است

دکتر جمشید حاجتی
دبیر شورای آموزش علوم پایه پزشکی،
بهداشت و تخصصی

مورد تأیید است

دکتر باقر لاریجانی

معاون آموزشی

و دبیر شورای آموزش پزشکی و تخصصی

رای صادره در هفتادویکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۳۹۷/۹/۱۸ در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان صحیح است و به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر سید حسن هاشمی

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و

رئیس شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

بسمه تعالی

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته

مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

رشته: مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

دوره: کارشناسی ارشد ناپیوسته

دبیرخانه تخصصی: دبیرخانه شورای آموزش علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی

شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی در هفتادویکمین جلسه مورخ ۹۷/۹/۱۸ بر اساس طرح دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان که به تأیید دبیرخانه شورای آموزش علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در پنج فصل (مشخصات کلی، برنامه، سرفصل دروس، استانداردها و ارزشیابی برنامه) بشرح پیوست تصویب کرد و مقرر می دارد:

۱- برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان از تاریخ ابلاغ برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.

الف- دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیرنظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اداره می شوند.

ب- موسساتی که با اجازه رسمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و براساس قوانین، تأسیس می شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی می باشند.

ج- مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

۲- از تاریخ ابلاغ این برنامه کلیه دوره های آموزشی و برنامه های مشابه مؤسسات در زمینه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان در همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ می شوند و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات می توانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

۳- مشخصات کلی، برنامه درسی، سرفصل دروس، استانداردها و ارزشیابی برنامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان در پنج فصل جهت اجرا ابلاغ می شود.

**اسامی اعضای کمیته تدوین برنامه آموزشی رشته مدد کاری اجتماعی کودک و نوجوان
در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته**

نام و نام خانوادگی	دانشگاه
خانم دکتر معصومه معارف وند	علوم بهزیستی و توانبخشی
خانم دکتر حمیده عادلیان راسی	علامه طباطبایی
آقای دکتر مصطفی اقلیما	علوم بهزیستی و توانبخشی
آقای دکتر سیدرضا جوادیان	یزد
آقای دکتر سید عبدالرضا مرتضوی طباطبایی	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
خانم سوده مروج	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

همکاران دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

آقای دکتر سید عبدالرضا مرتضوی طباطبایی	معاون دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی
خانم راحله دانش نیا	کارشناس مسئول دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی
خانم سوده مروج	کارشناس دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

لیست اعضا و مدعوین حاضر در دویست و هشتمین جلسه
شورای معین شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۳۹۷/۸/۲۰

حاضرین:

- خانم دکتر هستی ثنائی شعار (نماینده معاونت بهداشت)
- خانم دکتر الهام حبیبی (نماینده معاونت تحقیقات و فناوری)
- آقای دکتر فرهاد ادهمی مقدم (به نمایندگی از معاون علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی)
- آقای دکتر اسماعیل ایدنی
- آقای دکتر حسن بهبودی
- آقای دکتر جمشید حاجتی
- آقای دکتر سید علی حسینی
- آقای دکتر سید جواد حاجی میراسماعیل
- آقای دکتر سیدمنصور رضوی
- آقای دکتر خیراله غلامی
- آقای دکتر طیب قدیمی (نماینده معاونت درمان)
- آقای دکتر عباس منزوی
- آقای دکتر فریدون نوحی
- آقای دکتر سید حسن امامی رضوی

مدعوین:

- خانم دکتر معصومه معارف وند
- آقای دکتر مصطفی اقلیما
- آقای دکتر سیدعبدالرضا مرتضوی طباطبایی

لیست حاضرین شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی در زمان تصویب برنامه آموزشی
رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

حاضرین:

- آقای دکتر حسن هاشمی
- آقای دکتر باقر لاریجانی
- آقای دکتر علیرضا رئیسی
- آقای دکتر قاسم جان بابایی
- خانم دکتر مریم حضرتی
- آقای دکتر شاهین آخوند زاده (نماینده معاونت تحقیقات و فناوری)
- آقای دکتر فرهاد ادهمی مقدم (نماینده معاون علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی)
- آقای دکتر ناصر استاد
- آقای دکتر اسماعیل ایدنی
- آقای دکتر حسن بهبودی
- آقای دکتر مهدی تهرانی دوست
- آقای دکتر محمد تقی جغتایی
- آقای دکتر جمشید حاجتی
- آقای دکتر سید جواد حاجی میراسماعیل
- آقای دکتر سید علی حسینی
- آقای دکتر غلامرضا خاتمی نیا
- آقای دکتر سید منصور رضوی
- آقای دکتر محمد شریف زاده
- آقای دکتر محمدرضا صبری
- آقای دکتر سید امیرمحسن ضیایی
- آقای دکتر خیراله غلامی
- آقای دکتر حسین کشاورز
- آقای دکتر عباس منزوی
- آقای دکتر فریدون نوحی
- آقای دکتر سید حسن امامی رضوی
- آقای دکتر سیدعبدالرضا مرتضوی طباطبایی

فصل اول

برنامه آموزشی رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

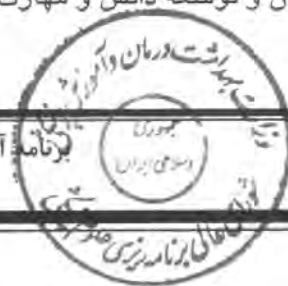
در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

به طور کلی کودکان و نوجوانان به دلیل ویژگی خاص سنی‌شان نیازمند حمایت هستند. همچنین بسیاری از آنان در سراسر دنیا در خانواده‌های ناکارآمد و یا در شرایط نامساعد زندگی می‌کنند که ضرورت حمایت از آنان را بیش از پیش آشکار می‌سازد. اگرچه تعداد کمی از کودکان و نوجوانانی که در شرایط نامناسب بزرگ می‌شوند توان مواجهه با مشکلات را یافته و شانس آن را پیدا می‌کنند که در بزرگسالی زندگی سالم و مثبتی را شکل دهند اما به طور عمومی آنهایی که در این شرایط زیست می‌کنند از آن تأثیر پذیرفته و نه تنها کودکی و نوجوانی خود را از دست می‌دهند بلکه در آینده نیز نمی‌توانند زندگی سالمی را برای خود و اطرافیانشان بسازند. به همین علت ضروری است تا با مداخلات به موقع و تخصصی شرایطی فراهم شود که در آن امکان رشد و توسعه‌ی همه‌جانبه‌ی کودکان و نوجوانان (به ویژه آنانی که در شرایط ویژه‌ای به سر می‌برند) افزایش یابد. مددکاران اجتماعی در سراسر دنیا از جمله افرادی هستند که به واسطه‌ی آموزش‌های تخصصی که دریافت می‌کنند توان مداخله در چنین حوزه‌هایی را دارند. اما در حال حاضر در کشور برنامه‌های درسی مددکاری اجتماعی در مقاطع کارشناسی پیوسته و کارشناسی ارشد ناپیوسته، بر پایه مددکاری اجتماعی عمومی طراحی شده است و این در حالی است که فارغ‌التحصیلان مددکاری اجتماعی برای ارائه خدمات تخصصی مددکاری اجتماعی به دانش و مهارت‌های بیشتری نیاز دارند.

نکته‌ی مهم دیگری که در طراحی این برنامه مد نظر قرار داده شد، افزایش تقاضا برای فعالیت مددکاران اجتماعی در حوزه کودکان و نوجوانان در جامعه ایران است که بخشی از آن ناشی از قوانین و مقرراتی است که حضور مددکاران اجتماعی در برخی حوزه‌ها را ضروری دانسته است. به عنوان مثال بر اساس قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات ۱۳۹۴) و قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، حضور مددکاران اجتماعی در فرایند رسیدگی در دادرسی اطفال و نوجوانان چه به عنوان مددکار اجتماعی و چه به عنوان مشاور دادگاه در خصوص اطفال و نوجوانان ناقض قوانین جزایی، مورد توجه خاص قرار گرفته است، علاوه بر این در لایحه حمایت از اطفال و نوجوانان نیز به مددکار اجتماعی به مثابه ضابط اجتماعی قوه قضاییه در خصوص اطفال و نوجوانان در معرض خطر و بزه‌دیده توجه شده است، سازمان بهزیستی کشور نیز در تمامی مراکز ارائه دهنده خدمات به کودکان و نوجوانان با نیازهای ویژه به مددکارانی نیاز دارد که از دانش و مهارت‌های لازم برای کار با کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین آنان برخوردار باشند، آموزش و پرورش از دیگر حوزه‌های مهم در کار با کودکان و نوجوانان است که اخیراً در زمینه استفاده از مددکاران اجتماعی در مدارس شروع به برنامه‌ریزی نموده است. کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین آنان یکی از گروه‌های هدف اصلی در حوزه مددکاری اجتماعی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به شمار می‌روند و علاوه بر این مؤسسات خیریه و سازمان‌های مردم‌نهادی که ارائه دهنده خدمات به کودکان و نوجوانان هستند نیز به مددکار اجتماعی حرفه‌ای در این حوزه نیاز دارند. تمام این موارد بیانگر این نکته است که پرورش مددکاران اجتماعی که دارای دانش و مهارت تخصصی در حوزه‌ی کودکان و نوجوانان باشند، اکنون بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود.

برنامه‌ای که در ادامه آمده با چنین رویکردی تنظیم شده و متمرکز بر ارائه خدمات مددکاری اجتماعی به کودکان و نوجوانان و توسعه دانش و مهارت‌های مددکاران اجتماعی در این زمینه است.

عنوان رشته به فارسی و انگلیسی:
مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

Child and Adolescent Social Work (Msc)

مقطع تحصیلی:
کارشناسی ارشد ناپیوسته

تعریف رشته:

مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان یک رشته دانشگاهی و شاخه‌ای از مددکاری اجتماعی است که رشد و توانمندسازی افراد زیر ۱۸ سال و ارتقاء توسعه، تغییر اجتماعی و انسجام اجتماعی به منظور تأمین بهزیستی کودکان و نوجوانان را مورد توجه قرار می‌دهد. اصول اصلی این رشته دانشگاهی مطابق با رشته مددکاری اجتماعی عدالت اجتماعی، حقوق بشر و شهروندی، مسئولیت انسانی و احترام به تفاوت‌ها است. مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان با تکیه بر نظریات مددکاری اجتماعی و علوم اجتماعی و همچنین مشارکت فعال کودکان و نوجوانان، خانواده و مراقبین اصلی آنها و سازمان‌ها و نهادها زمینه را برای رشد یکپارچه کودکان و نوجوانان فراهم می‌آورد.

شرایط و نحوه پذیرش در دوره:

قبولی در آزمون ورودی مطابق ضوابط و مقررات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
افرادی می‌توانند در این رشته تحصیل کنند که فارغ‌التحصیل رشته مددکاری اجتماعی در مقطع کارشناسی باشند.
قبولی نهایی داوطلبان شرکت کننده بر اساس نتایج آزمون کتبی و مصاحبه اعلام میگردد.

مواد امتحانی و ضرایب آن:

جهت کسب اطلاعات از آخرین تغییرات در مدارک تحصیلی مورد پذیرش و مواد امتحانی و ضرایب آزمون ورودی هر سال تحصیلی، به دفترچه آزمون کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته های علوم پزشکی مربوطه به آن سال تحصیلی مراجعه شود.

تاریخچه و سیر تکاملی دوره در جهان و ایران:

جامعه بشری در طول حیات خود و به واسطه‌ی زیست و نیازهای اجتماعی‌اش همواره به نوعی در حال همکاری بوده است اما برخی وقایع همچون انقلاب صنعتی شرایطی را ایجاد کرد که بیش از هر زمان دیگری نیاز به مداخلات سازمان یافته برای کمک به انسان‌ها احساس می‌شد. در چنین زمینه‌ای و پس از آن با تصویب قوانینی در برخی از کشورها که حاکمان را مکلف به حمایت از فقرا و ستمدیدگان می‌کرد، اولین نهادهای حمایتی برای کمک به گروه‌های آسیب پذیر مردم راه‌اندازی شد. این دوره از سیر مددکاری اجتماعی مبتنی بر ایجاد موسسات و مراکز عرضه‌کننده خدمات اجتماعی اولیه به مراجعان بود. در پی راه‌اندازی این نهادها اندک اندک ضرورت فراگیری مهارت‌هایی که برای کمک کردن به مردم نیاز بود، بیشتر احساس شد و متعاقب آن اولین مدرسه‌ی خدمات اجتماعی در سال ۱۸۹۹ در آمستردام، هلند راه‌اندازی شد. البته یک‌سال پیش از آن نیز به همت مری ریچموند مدرسه خیریه‌ی تابستانی در نیویورک بازگشایی شده بود که در سال ۱۹۰۴ به مدرسه‌ی خیریه نیویورک معروف شد. این دوره از سیر مددکاری اجتماعی مبتنی بر متمرکز شدن بر هیات‌های رفاه عمومی و صندوق‌های خیریه در امور مربوط به خدمات اجتماعی بود.

پس از آن و با تألیف کتاب معروف مری ریچموند با عنوان "تشخیص بیماری‌های اجتماعی" در سال ۱۹۱۷ که در آن برای اولین بار فرآیند مددکاری اجتماعی بر اساس یافته‌های واقعی و به طور نظام‌مند تشریح شده بود، دوره‌ی رسمی‌تر و تدریجی موسسات خدمات اجتماعی و منطبق شدن آنها با نیازهای جوامع در مددکاری اجتماعی آغاز شد.

در طول همین دوره اولین مدرسه مددکاری اجتماعی در آسیا در سال ۱۹۳۸ در هندوستان راه‌اندازی شد و دو دهه پس از آن در سال ۱۹۵۷ مدرسه‌ای مشابه در ترکیه آغاز به کار کرد. از آن زمان تاکنون مددکاری اجتماعی در مسیر خود دوره‌های دیگری را نیز طی کرده و از گرایش به تحلیل ریشه‌های مربوط به علل و عوامل مسائل اجتماعی به سمت تخصصی شدن و تمرکز خدمات اجتماعی سازمان‌یافته مطابق با اهداف توسعه گام برداشته است.

در حال حاضر مددکاری اجتماعی در بیش از هفتاد کشور دنیا و در چارچوب بیش از چهارصد و پنجاه آموزشگاه، دانشکده و کالج به عنوان یک رشته کاربردی از مقطع فوق دیپلم تا دکترا تدریس می‌شود و اغلب این مؤسسات در "انجمن بین‌المللی مدارس مددکاری اجتماعی" عضویت دارند و در چارچوب اجلاس‌های سالیانه به تبادل جدیدترین اطلاعات علمی و حرفه‌ای می‌پردازند.

در کشور ما آموزش خدمات اجتماعی در سال ۱۳۳۷ توسط خانم فرمانفرمائیان که کارشناس امور اجتماعی سازمان ملل متحد بود، در آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی تهران آغاز شد و فارغ‌التحصیلان آن موفق به دریافت دانشنامه فوق‌دیپلم در خدمات اجتماعی می‌شدند. در سال ۱۳۴۴ مدت تحصیل به چهار سال افزایش پیدا کرد و فارغ‌التحصیلان، درجه لیسانس خدمات اجتماعی را اخذ می‌کردند. در سال ۱۳۴۹ دوره فوق‌لیسانس مددکاری اجتماعی با عنوان مدیریت خدمات اجتماعی شکل گرفت. پس از انقلاب اسلامی ایران، نام آموزشگاه به دانشکده خدمات اجتماعی تغییر یافت. در این دوره تعلیم و تربیت مددکاران اجتماعی در چارچوب گرایش خدمات اجتماعی در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی متمرکز شد و انتخاب دانشجویان از طریق آزمون سراسری انجام گرفت.

در سال ۱۳۴۷ برای اولین بار خدمات اجتماعی به صورت سازمان‌یافته در مجموعه وظایف دولت در برنامه عمرانی چهارم مطرح شد. در سال ۱۳۵۳ وزارت رفاه اجتماعی تأسیس شد و در سال ۱۳۵۵ به وزارت بهداری و بهزیستی تغییر نام داد و فعالیت آن در قالب دو معاونت بهزیستی و دو دفتر امور خدمات توانبخشی و امور خدمات رفاهی ادامه یافت. به این ترتیب زمینه برای فعالیت مددکاران اجتماعی در چارچوب دولتی بیش از قبل فراهم شد.

به دنبال افتتاح دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران در سال ۱۳۷۰، به دلیل نیازی که در جامعه احساس شده بود، ایجاد رشته مددکاری اجتماعی جزء اهداف اصلی تشکیل این دانشگاه قرار گرفت و سرانجام مجوز اجرای آموزش مددکاری اجتماعی برای اولین بار در ایران، به عنوان یکی از رشته‌های شاخه پزشکی، برای این دانشگاه در تاریخ ۷۲/۷/۴ صادر شد و از سال ۱۳۷۳ از طریق آزمون سراسری در مقطع کارشناسی دانشجوی پذیرفت. طرح دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی در سال ۱۳۷۶ تصویب شد و این دانشگاه از طریق آزمون تحصیلات تکمیلی گروه پزشکی سال ۱۳۷۷ در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته اقدام به جذب دانشجو نمود. در همین مسیر در سال ۱۳۸۴ دکتری تخصصی (PhD) مددکاری اجتماعی به تصویب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسید و یک سال بعد دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی به پذیرش دانشجو مقطع دکتری تخصصی (PhD) رشته مددکاری اجتماعی اقدام نمود.

کارشناسی ارشد ناپیوسته مددکاری اجتماعی در ایران فاقد گرایش تخصصی است. اگرچه دروس محدودی در ارتباط با مددکاری اجتماعی کودکان در برنامه‌های درسی در مقطع کارشناسی مددکاری اجتماعی در ایران وجود دارد، با وجود این برنامه درسی کارشناسی ارشد ناپیوسته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان به طور اختصاصی طراحی و اجرا نشده است و دروس ارائه شده نیز پاسخگوی نیازهای موجود نیست. شایان ذکر است دانشگاه علمی کاربردی در قالب برنامه‌ای ناقص طی دوره‌های دانشجویانی را برای آموزش در مقطع کاردانی مددکاری کودک پذیرش نمود اما سرفصل‌ها و محتوای دروس مبتنی بر مددکاری اجتماعی عمومی بوده است. ضمن اینکه فارغ‌التحصیلان این دوره‌ها صرفاً برای امور اجرایی و نه سیاست‌گذاری و برنامه ریزی تربیت می‌شوند.

جایگاه شغلی دانش‌آموختگان:

دانش‌آموختگان این دوره می‌توانند در جایگاه‌های زیر انجام وظیفه نمایند:

۱. در سازمان‌های دولتی و غیر دولتی که حمایت از کودکان و نوجوانان را در دستور کار دارند (مانند سازمان بهزیستی و کلیه سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه کودکان و نوجوانان)
۲. آموزش و پرورش
۳. در سازمان‌ها و نهادهای درگیر در فرایند دادرسی ویژه کودکان و نوجوانان
۴. مراکز حمایت از کودکان و نوجوانان و ارائه دهنده خدمت به کودکان و نوجوانان و خانواده آنها

فلسفه (ارزش‌ها و باورها):

کرامت انسانی: مددکار اجتماعی باید ارزش ذاتی هر انسان را، صرف نظر از تبعیض‌های ناروا و صرف نظر از رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها درک کند. مددکار اجتماعی باید بین باورهای شخصی خود و مراجعه‌کننده‌اش، با توجه به تنوع قومی و فرهنگی، تفاوت قائل شود.

خدمت به بشریت: برای مددکار اجتماعی خدمت به دیگران از منافع شخصی مهم‌تر است و باید بیش از خود به نیازهای مراجعه‌کنندگان اولویت دهد.

حمایت از کودکان و نوجوانان: مددکار اجتماعی کودکان و نوجوانان باید درک کند که حمایت از کودکان و نوجوانان به ویژه کودکان در معرض خطر و آسیب، اولویت وی است.

عدالت اجتماعی: مددکار اجتماعی کودکان و نوجوانان معتقد است تلاش برای رسیدن به عدالت اجتماعی یکی از اولویت‌ها در مددکاری اجتماعی است و به این منظور تلاش برای رفع بیکاری، فقر، تبعیض و دیگر اشکال بی‌عدالتی اجتماعی باید به طور خاص مورد توجه قرار گیرند.

رازداری حرفه‌ای و عدم پیش‌داوری: مددکار اجتماعی کودکان و نوجوانان باید بدون پیش‌داوری تصمیم‌گیری کند و اقدامات خود را نیز در چارچوب پاسخگویی حرفه‌ای سازماندهی نماید. او همچنین باید مدیریت مؤثری در تضاد منافع میان کودکان و نوجوانان و سرپرست قانونی یا مراقبان‌شان داشته باشد و اطمینان حاصل کند که همواره منافع عالیه‌ی کودکان و نوجوانان در نظر گرفته شده است. در این حوزه باید مددکار اجتماعی کودکان و نوجوانان همواره اصل رازداری در کار با کودکان و نوجوانان و سرپرست قانونی یا مراقبان‌شان را در نظر داشته باشد.

صداقت: مددکار اجتماعی باید با مراجعه‌کنندگان خود یک رابطه‌ی صادقانه توأم با اعتماد داشته باشد و به آنان فرصت انتخاب بدهد.

ضرر نرساندن به مراجعه‌کننده: مددکار اجتماعی باید بداند که مهم‌ترین ارزش در کار وی ضرر نرساندن به مراجعه‌کننده است. مددکار اجتماعی باید تلاش کند نسبت به آسیب‌های خواسته یا ناخواسته نسبت به مراجع آگاه بوده و از آن اجتناب کند.

صلاحیت و شایستگی: مددکار اجتماعی باید به طور مداوم در تلاش برای بهبود دانش خود و حرفه مددکاری اجتماعی باشد. خودشنوایی: یکی از مهمترین اهداف انسان خود شنوایی است و مددکار اجتماعی باید باور داشته باشد که هر کس حق دستیابی به بالاترین ظرفیت‌های خود را دارد.

برابری انسان‌ها: مددکار اجتماعی باید باور داشته باشد که هویت اجتماعی در پرتو مؤلفه‌هایی چون نژاد، فرهنگ، قومیت، طبقه اقتصادی، سن، جنسیت، مذهب و توانایی شکل می‌گیرد اما این به معنای پذیرش نابرابری در میان انسان‌ها نیست. در تدوین این برنامه بر این نکته تأکید می‌شود که مددکار اجتماعی باید به حقوق برابر کودکان و نوجوانان بر اساس پیمان‌نامه‌ی جهانی حقوق کودک که ایران در سال ۱۳۷۳ به آن پیوسته است، باور داشته باشد و در جهت احقاق این حقوق تلاش کند.

دورنما (چشم‌انداز):

در راستای سند چشم‌انداز، ایران در سال ۱۴۰۴ از لحاظ ارائه خدمات تخصصی مددکاری اجتماعی به کودکان و نوجوانان و فراهم آوردن زیرساخت‌های علمی حمایت از کودکان و نوجوانان در منطقه‌ی خاورمیانه در رتبه‌ی برتر قرار خواهد داشت.

رسالت (ماموریت):

رسالت این دوره تربیت نیروهای متخصص، توانمند و مسئولیت‌پذیر در حیطه‌ی مددکاری اجتماعی کودکان و نوجوانان است به طوری که تخصص خود را در زمینه‌ی حمایت از گروه‌های مختلف کودکان و نوجوانان و نوجوانان و رشد و توسعه‌ی یکپارچه‌ی آنان در اختیار جامعه قرار دهند.

اهداف کلی:

۱. گسترش دانش تخصصی مددکاری اجتماعی در کار با کودکان و نوجوانان و خانواده آنها؛
۲. تربیت نیروهای متخصص در زمینه‌های مختلف حرفه‌ای مددکاری اجتماعی در کار با کودکان و نوجوانان

توانمندی و مهارت‌های مورد انتظار برای دانش‌آموختگان

الف- توانمندی‌های عمومی مورد انتظار برای دانش‌آموختگان این مقطع عبارتند از:

- توانایی استفاده از تحقیقات در عمل و استفاده از تجربیات در تحقیق؛
- توانایی تعامل با افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها، سازمان‌ها و جوامع؛
- توانایی ارزیابی افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها، سازمان‌ها و جوامع؛
- توانایی مداخله در سطح فردی، خانوادگی، گروهی و اجتماعی؛
- رفتار اخلاقی و برخورد حرفه‌ای؛
- مهارت‌های ارتباطی؛
- تسهیل‌گری آموزشی و اجتماعی (در مداخلات اجتماع محور)؛
- تفکر نقادانه و مهارت‌های حل مسئله؛
- مهارت‌های مدیریت (سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، سازماندهی، پایش و ارزشیابی) مبتنی بر شواهد؛
- پژوهش و نگارش مقالات علمی؛
- حرفه‌ای‌گرایی (Professionalism)
- مدافعه‌گری (Advocacy)

توانمندی‌های اختصاصی مورد انتظار:

ب: توانمندی‌های اختصاصی مورد انتظار برای دانش‌آموختگان این مقطع عبارتند از:

جدول تطبیقی وظایف حرفه‌ای و توانمندی‌های اختصاصی مورد انتظار دانش‌آموختگان و گدهای درسی مرتبط با آنها:

توانمندی‌های اختصاصی	شرح وظایف حرفه‌ای	گدهای درسی مرتبط
الف: در نقش آموزشی		
توانایی تشخیص مداخله‌ی مؤثر برای کودکان و نوجوانان توانایی شناسایی منافع عالی‌هی کودکان و نوجوانان و داوری در شرایط پیچیده اجرای مداخلات در کار با کودکان و نوجوانان و خانواده و مراقبین آنها ارزیابی و سنجش ویژگی‌ها و متغیرهای کلیدی در کودکان و نوجوانان	آموزش دهنده کودکان و نوجوانان؛	۲۳، ۲۱، ۲۰، ۱۹
	آموزش دهنده سرپرستان قانونی و مراقبین کودکان و نوجوانان؛	۲۳، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۲۳
	آموزش دهنده ارائه‌دهندگان خدمات به کودکان و نوجوانان و خانواده آنها؛	۲۳، ۲۲، ۲۰، ۱۹، ۱۸
	آموزش دهنده اعضای جوامع محلی؛	۲۳، ۲۱، ۱۹، ۱۸
	سرپرستی دانشجویان کارشناسی مددکاری اجتماعی در قیلدهای کارورزی	۲۱، ۱۹، ۱۵
ب: در نقش پژوهشی		
ارزیابی و سنجش ویژگی‌ها و متغیرهای کلیدی در کودکان و نوجوانان طراحی و اجرای پژوهش	طراح و مجری پژوهش در حوزه کودکان و نوجوانان و خانواده آنها	۲۵، ۱۸، ۱۵
ج: در نقش مشاوره‌ای		
توانایی شناسایی منافع عالی‌هی کودکان و نوجوانان و داوری در شرایط پیچیده اجرای مداخلات در کار با کودکان و نوجوانان و خانواده و مراقبین آنها ارزیابی و سنجش ویژگی‌های کودکان و نوجوانان توانایی مدیریت بحران در موقعیت‌های پرخطر مرتبط با کودکان و نوجوانان	ارزیابی‌کننده وضعیت کودکان و نوجوانان و سرپرست قانونی و مراقبین آنها؛	۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۲۳
	ارائه‌دهنده مشاوره تخصصی فردی و گروهی به کودکان و نوجوانان؛	۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۷، ۲۳
	ارائه‌دهنده مشاوره تخصصی خانوادگی و گروهی به سرپرستان قانونی و مراقبین کودکان و نوجوانان	۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۷، ۲۳

د: در نقش پیشگیری		
آشنایی دقیق با قوانین، سیاست ها و برنامه های حوزه ی کودکان و نوجوانان توانایی شناسایی منافع عالی‌ه‌ی کودکان و نوجوانان و داوری در شرایط پیچیده طراحی و اجرای مداخلات در کار با کودکان و نوجوانان و خانواده و مراقبین آنها ارزیابی و سنجش ویژگی ها و متغیرهای کلیدی در کودکان و نوجوانان	طراحی، اجرا و ارزشیابی مداخلات پیشگیری همگانی با تمرکز بر کودکان و نوجوانان؛ طراحی، اجرا و ارزشیابی مداخلات پیشگیری انتخابی با تمرکز بر کودکان و نوجوانان؛ طراحی، اجرا و ارزشیابی مداخلات پیشگیری موردی با تمرکز بر کودکان و نوجوانان	۲۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳
ه: در نقش مولد		
طراحی و اجرای مداخلات در کار با کودکان و نوجوانان و خانواده و مراقبین آنها	طراحی کننده مداخلات تخصصی مبتنی بر شواهد ویژه کودکان و نوجوانان با تأکید بر حمایت و مراقبت از کودکان و نوجوانان	۲۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۳
و: در نقش درمانی		
ارزیابی و سنجش ویژگی ها و متغیرهای کلیدی در کودکان و نوجوانان توانایی شناسایی منافع عالی‌ه‌ی کودکان و نوجوانان و داوری در شرایط پیچیده اجرای مداخلات در کار با کودکان و نوجوانان و خانواده و مراقبین آنها آشنایی با داروهای روانپزشکی کودکان و نوجوانان و عوارض هر کدام از آنها و تأثیر در عملکرد روزانه کودکان و نوجوانان توانایی مدیریت بحران برای کودکان و نوجوانان در موقعیت های پرخطر	جمع‌آوری اطلاعات در مورد وضعیت کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین آنها؛ ارزیابی وضعیت کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین آنها؛ تعیین و تشخیص مشکلات، موانع، محدودیت ها، فرصت‌ها و عوامل مؤثر بر سلامت کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین آنها؛ حمایت یابی، جستجوی فرصت‌ها، امکانات و راه های بهبود وضعیت کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین آنها؛ هدف گذاری برای بهبود وضعیت کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین آنها؛ برنامه‌ریزی به منظور دستیابی به اهداف با بهره‌گیری از تکنیک های مداخلات فردی، گروهی و خانوادگی؛ پیگیری و ارزشیابی فعالیت‌های انجام شده و تنظیم برنامه و اقدامات بعدی در صورت نیاز	۱۶، ۲۰، ۲۲ ۱۸، ۲۲ ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۲ ۱۶، ۲۲ ۱۶، ۲۰، ۲۲ ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۲۰، ۲۲ ۱۸، ۲۰

ز: در نقش مدیریتی		
۲۱، ۱۶، ۱۴	مدیریت مراکز ارائه دهنده خدمات حمایتی به کودکان و نوجوانان؛	آشنایی دقیق با قوانین، سیاست ها و برنامه های حوزه ی کودکان و نوجوانان
۲۲، ۲۱، ۱۶، ۳۰	نیازسنجی و تحلیل وضعیت موجود کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین؛	توانایی شناسایی منافع عالی‌ه‌ی کودکان و نوجوانان و داوری در شرایط پیچیده
۲۱، ۱۶، ۲۰	طبقه‌بندی و تعیین اولویت ها در حوزه مددکاری اجتماعی با کودکان و نوجوانان؛	توانایی مدیریت بحران برای کودکان و نوجوانان در موقعیت های پرخطر
۱۵، ۱۶، ۱۴، ۱۳	برنامه‌ریزی اجتماعی در حوزه حمایت از کودکان و نوجوانان و خانواده آنها؛	
۲۱، ۱۴	سازماندهی نیروی انسانی، فضای فیزیکی و تجهیزات به منظور اجرای برنامه‌های حمایت از کودکان و نوجوانان؛	
۲۱، ۱۴، ۱۶، ۱۵	هماهنگی و رهبری فعالیت‌های مرتبط با برنامه‌های حمایت از کودکان و نوجوانان؛	
۲۸، ۱۸، ۲۵، ۱۴	طراحی شاخص‌های پایش و ارزشیابی؛	
۱۸، ۳۵، ۱۴	پایش و ارزشیابی	

ج: مهارت‌های عملی مورد انتظار:

حداقل تعداد موارد انجام مهارت برای یادگیری				مهارت
کل دفعات	انجام مستقل	کمک در انجام	مشاهده	
۲۵	۱۵	۵	۵	مصاحبه فردی با کودکان
۳۰	۵	۱۰	۵	تسهیل‌گری آموزشی
۱۱	۵	۳	۳	تسهیل‌گری اجتماعی
۱۸	۱۰	۵	۳	هدایت جلسات گروهی
۲۵	۱۰	۱۰	۵	طراحی و اجرای بازی‌های هدفمند
۱۸	۵	۳	۱۰	گزارش مورد (Case Report)
۶	۲	۳	۱	طراحی و اجرای پژوهش‌های کمی و کیفی پیشرفته
۱۱	۵	۳	۳	مدافعه‌گری

راهنمای آموزشی: (Educational Strategies)

این برنامه بر راهنمادهای زیر استوار است:

■ یادگیری مبتنی بر وظایف (Task-based)

■ تلفیقی از دانشجو و استاد محوری

■ یادگیری مبتنی بر مشکل (Problem-based)

■ یادگیری جامعه‌نگر (Community-oriented)

■ یادگیری مبتنی بر موضوع (Subject-directed)

■ کارآموزی

■ یادگیری مبتنی بر شواهد (Evidence-based)

■ یادگیری سیستماتیک

■ دیسپلینری همراه با ادغام موضوعی در صورت نیاز

■ آموزش Compulsory و در بخش کوچکی از دوره Elective

روش‌ها و فنون آموزشی:

در این دوره، عمدتاً از روش‌ها و فنون آموزشی زیر بهره گرفته خواهد شد:

- انواع کنفرانس‌های داخل بخشی، بین‌بخشی، بین رشته‌ای و بین دانشگاهی و سمینار؛
- بحث در گروه‌های کوچک - کارگاه‌های آموزشی - ژورنال کلاب و کتاب خوانی - case presentation؛
- کارآموزی؛
- استفاده از تکنیک‌های آموزش از راه دور بر حسب امکانات و شبیه سازی؛
- مشارکت در آموزش رده‌های پایین‌تر؛
- Self education, Self study؛
- روش و فنون آموزشی دیگر بر حسب نیاز و اهداف آموزشی

انتظارات اخلاقی از فراگیران

انتظار می‌رود که فراگیران:

- اصول اخلاقی حرفه مددکاری اجتماعی (مصوبه شماره ۳۰۳/ت/۹۲ مورخ ۱۳۹۲/۳/۷ انجمن علمی مددکاری اجتماعی ایران) را رعایت کنند.
 - در صورتی که با بیمار سر و کار دارند، منشور حقوقی (۱) بیماران را دقیقاً رعایت نمایند.
 - مقررات مرتبط با حفاظت و ایمنی (Safety) بیماران، کارکنان و محیط کار را دقیقاً رعایت نمایند. (این مقررات توسط گروه آموزشی مربوطه تدوین می‌شود)
 - مقررات مرتبط با Dress Code (۲) را رعایت نمایند.
 - از منابع و تجهیزاتی که تحت هر شرایط با آن کار می‌کنند، محافظت نمایند.
 - به استادان، کارکنان، هم‌دوره‌ها و فراگیران دیگر احترام بگذارند و در ایجاد جو صمیمی و احترام‌آمیز در محیط کار مشارکت نمایند.
 - در نقد برنامه‌ها، ملاحظات اخلاق اجتماعی و حرفه‌ای را رعایت کنند.
 - در انجام پژوهش‌های مربوط به رشته، نکات اخلاق پژوهش را رعایت نمایند.
- موارد ۱ و ۲ در بخش ضمایم این برنامه آورده شده‌اند.

ارزیابی فراگیر:

الف- روش ارزیابی

دانشجویان با روش‌های زیر ارزیابی خواهند شد:

کتابی ■ شفاهی ■

OSCE (Objective Structured Clinical Examination) ■

OSLE (Objective Structured Learning Experience) ■

OSFE (Objective Structured Field Examination) ■

DOPS (Direct Observation of Procedural Skills) ■

Project Based Assessment ■

ارزیابی کارپوشه (Port folio) شامل: ارزیابی کارنما (Log book)، نتایج آزمون‌های انجام شده، مقالات، تشویق‌ها و تذکرات، گواهی‌های انجام کار و نظایر آن است.

ب- دفعات ارزیابی:

★ مستمر

★ دوره‌ای

★ نهایی

فصل دوم
حداقل نیازهای برنامه
آموزشی رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان
در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

حداقل هیات علمی مورد نیاز: (تعداد، گرایش، رتبه)

گروه آموزشی مجری از اعضاء هیئت علمی با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

الف- اعضاء هیئت علمی ثابت و تمام وقت بر اساس مصوبه شورای گسترش با مدرک دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته مددکاری اجتماعی

ب- تخصص‌های مورد نیاز پشتیبان:

اپیدمیولوژی

آمار زیستی

حقوق

جامعه‌شناسی

روانشناسی بالینی

روانپزشکی کودک

کارکنان آموزش دیده مورد نیاز برای اجرای برنامه:

مددکاری اجتماعی

مدیریت آموزشی

فضاها و امکانات آموزشی عمومی مورد نیاز:

- کلاس‌های درسی با قابلیت جابجایی صندلی‌ها
- اتاق دانشجویان
- اینترنت پرسرعت
- سالن کنفرانس
- بایگانی آموزش
- اتاق استادان
- اتاق رایانه

فضاها و عرصه‌های اختصاصی مورد نیاز:

- محیط‌های کارآموزی شامل مرکز شبه خانواده، بیمارستان کودکان، مدرسه (در کلیه مقاطع تحصیلی)، مرکز توانبخشی ارائه دهنده خدمات به کودکان و نوجوانان، کانون اصلاح و تربیت، سازمان‌های دولتی و غیردولتی ارائه دهنده خدمات به پناهندگان، اورژانس اجتماعی و مراکز مداخله در بحران، کلانتری‌ها و دادگستری با تأکید بر دادگاه‌های اطفال و نوجوانان خواهد بود. به این منظور لازم است دانشگاه طی قرارداد یا تفاهم نامه با سازمان‌ها و موسسات اشاره شده در بالا، زمینه را برای حضور دانشجویان در فیلد فراهم نماید. در هر فیلدی که دانشجوی وارد می‌شود، باید سرپرست کارآموزی مقیم حضور داشته باشد. منظور از سرپرست مقیم یک مددکار اجتماعی (حداقل با تحصیلات کارشناسی ارشد) است که در فیلد شاغل است و حتماً در روزهایی که دانشجویان برای کارآموزی در فیلد حضور می‌یابند، در محل حضور دارد و دانشجویان تحت نظارت وی مهارت‌های کار با مراجعین را کسب می‌کنند. لازم است دانشجویان در فیلد کارآموزی با نظارت سرپرست مقیم به پرونده مراجعین دسترسی داشته باشند و فضا و امکانات مورد نیاز برای اجرای مداخلات فردی، گروهی و یا جامعه‌ای برای دانشجویان در فیلد کارآموزی فراهم شود.
- اتاق آیین یک طرفه

- جمعیت‌ها یا نمونه‌های مورد نیاز:
- کودکان و نوجوانان ثبت نام شده در مدارس و سایر مراکز آموزشی، سرپرستان قانونی و مراقبان آنان؛
- کودکان و نوجوانان فاقد سرپرست مؤثر مقیم مراکز شبه خانواده؛
- کودکان و نوجوانان مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی و سرپرستان قانونی و مراقبان آنان؛
- کودکان و نوجوانان مقیم کانون‌های اصلاح و تربیت و خانواده آنان؛
- کودکان و نوجوانان پناهنده و سرپرستان و مراقبان آنان؛
- کودکان و نوجوانان که با کم‌توانی زندگی می‌کنند و سرپرستان قانونی و مراقبان آنان؛
- کودکان و نوجوانان مبتلا به بیماری‌های لاعلاج یا سخت درمان و خانواده آنان؛
- کودکان و نوجوانان در تماس با قانون و سرپرستان قانونی و مراقبان آنان؛
- کودکان و نوجوانان کار و خیابان

فصل سوم

مشخصات دوره و دروس

برنامه آموزشی رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

مشخصات دوره:

۱- نام دوره: کارشناسی ارشد ناپیوسته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

Child and Adolescent Social Work (MSC)

۲- طول دوره و ساختار آن: براساس آئین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته ، مصوب شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی می باشد.

۳- تعداد کل واحدهای درسی:

تعداد واحدهای درسی در این دوره ۳۲ واحد است که به شرح زیر می باشد:

واحدهای اختصاصی اجباری (Core) ۲۶ واحد

واحدهای اختصاصی اختیاری (Non Core) ۲ واحد

پایان نامه ۴ واحد

جمع کل ۳۲ واحد

جدول الف - دروس کمبود یا جبرانی برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی				تعداد ساعات درسی				پیش نیاز یا همزمان
		نظری	عملی	کارآموزی	جمع	نظری	عملی	کارآموزی	جمع	
۰۱	سیستم های اطلاع رسانی پزشکی**	۰/۵	۰/۵	-	۱	۹	۱۷	-	۲۶	-
۰۲	مددکاری اجتماعی فردی (۱)*	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	-
۰۳	مددکاری اجتماعی فردی (۲)*	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	۰۲
۰۴	مددکاری اجتماعی گروهی (۱)*	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	۰۳
۰۵	مددکاری اجتماعی گروهی (۲)*	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	۰۴
۰۶	روش های مددکاری اجتماعی جامعه ای*	۲	۱	-	۳	۳۴	۲۴	-	۶۸	۰۵
۰۷	مددکاری اجتماعی با خانواده*	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	-
۰۸	اصول و فنون مشاوره و مصاحبه در مددکاری اجتماعی*	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	-
۰۹	مددکاری اجتماعی با گروه های خاص*	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	-
۱۰	کارآموزی مددکاری اجتماعی فردی*	-	۸	-	۸	-	۴۰۸	-	۴۰۸	۰۳
۱۱	کارآموزی مددکاری اجتماعی گروهی*	-	۷	-	۷	-	۲۵۷	-	۲۵۷	۰۵
۱۲	کارآموزی مددکاری اجتماعی جامعه ای*	-	۶	-	۶	-	۳۰۶	-	۳۰۶	۰۶
جمع		۳۹								

*با توجه به اینکه تعداد واحدها و محتوای دروس تخصصی که در مقطع کارشناسی مددکاری اجتماعی در برخی دانشگاه ها (داخل یا خارج از ایران) به دانشجویان ارائه می شوند، با برنامه درسی کارشناسی مددکاری اجتماعی مصوب شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی تطبیق ندارد، دانشجو موظف است با تشخیص گروه آموزشی و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه حداکثر ۲۴ واحد از دروس کمبود یا جبرانی (جدول الف) را بگذرانند. سرفصل این دروس مطابق سرفصل برنامه آموزشی مقطع کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی مصوبه بیست و هشتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۸۴/۴/۲۵ باشد.

**گذراندن این درس برای همه دانشجویانی که قبلاً آن را نگذرانیده اند، الزامی می باشد.

جدول ب: دروس اختصاصی اجباری (core) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی				تعداد ساعات درسی				پیش نیاز یا همزمان
		نظری	عملی	کارآموزی	جمع	نظری	عملی	کارآموزی	جمع	
۱۳	نظریه‌های مددکاری اجتماعی مرتبط با کودکان و نوجوانان	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	-
۱۴	رفاه و سیاست‌گذاری اجتماعی در حوزه‌ی کودکان و نوجوانان	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	-
۱۵	اخلاق حرفه‌ای در مددکاری اجتماعی کودکان و نوجوانان	۱	-	-	۱	۱۷	-	-	۱۷	-
۱۶	حقوق کودکان و نوجوانان در ایران	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	-
۱۷	مددکاری اجتماعی و درمان کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد	۱	-	-	۱	۱۷	-	۵۱	۶۸	-
۱۸	تعیین کننده‌های اجتماعی مؤثر بر رشد و تکامل یکپارچه کودکان	۱	-	-	۱	۱۷	-	-	۱۷	-
۱۹	سلامت روان کودکان و نوجوانان	۱	-	-	۱	۱۷	-	-	۱۷	-
۲۰	مددکاری گروهی با کودکان و نوجوانان	۱	-	-	۱	۱۷	-	۵۱	۶۸	-
۲۱	مددکاری اجتماعی در مدرسه	۱	-	-	۱	۱۷	-	۵۱	۶۸	۱۵-۲۰ و ۲۴
۲۲	مددکاری اجتماعی با خانواده	۱	-	-	۱	۱۷	-	۵۱	۶۸	-
۲۳	مددکاری اجتماعی در مورد کودکان و نوجوانان در تماس با قانون	۱	-	-	۱	۱۷	-	۵۱	۶۸	۱۶
۲۴	مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی در حوزه کودکان و نوجوانان	۱	-	-	۱	۱۷	-	۵۱	۶۸	۱۳-۲۰ و ۲۲
۲۵	روش تحقیق پیشرفته در مددکاری اجتماعی کودکان و نوجوانان	۳	-	-	۳	۵۱	-	-	۵۱	-
۲۶	زبان انگلیسی تخصصی	۲	-	-	۲	۳۴	-	-	۳۴	-
۲۷	پایان نامه	-	-	-	۴	-	-	-	-	-
جمع										۳۰

جدول ج: دروس اختصاصی اختیاری (non core) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی			تعداد ساعات درسی			پیش نیاز یا همزمان
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۲۸	اسناد و استانداردهای بین المللی حمایت از کودکان و نوجوانان	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	-
۲۹	مددکاری اجتماعی با کودکان و نوجوانان مبتلا و متأثر از HIV/AIDS	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	-
۳۰	مهارت ارتباط مؤثر با کودکان و نوجوانان و خانواده	۱	-	۱	۱۷	-	۱۷	-
۳۱	فرزندپروری مطلوب	۱	-	۱	۱۷	-	۱۷	-
۳۲	مددکاری اجتماعی در مراکز اقامتی کودکان و نوجوانان	۱	-	۱	۱۷	-	۱۷	-
جمع		۷						

* دانشجوی می بایست ۲ واحد از دروس فوق (جدول ج) را متناسب با موضوع پایان نامه موردنظر، موافقت استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه بگذرانند.

کارگاه ها

- پدافند غیرعامل
- کارآفرینی
- ایمنی زیستی (Biosafety)
- نرم افزارهای کاربردی مورد نیاز

کد درس: ۰۱

نام درس: سیستم های اطلاع رسانی پزشکی

پیش نیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۱ واحد (۰/۵ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی)

نوع واحد: (نظری - عملی)

هدف کلی درس:

دانشجو باید در پایان این درس بتواند با موتورهای جستجوگر و نقش پنج نرم افزار اسپایدر(عنکبوت)، کرول(خزنده)، ایندکسر(بایگانی کننده)، دیتابیس(بانک اطلاعاتی) و رنکر(رتبه بندی کننده)، در آنها آشنا شود. بتواند تفاوت و توانایی این نرم افزارها را در چند موتور جستجوگر Bing, Yahoo, google و .. شناخته و با هم مقایسه کند. همچنین ضمن آشنایی با چند موتور جستجوگر Meta Search engine بتواند با روش ها، جستجو و عوامل موثر بر آن، جستجوی پیشرفته، سیستم بولین Boolean operators خطاهای موجود در کوتاهی کلمات کلیدی(Truncation) مانند asterisk کاربرد پرانتزها و تاثیر متقابل کلمات کلیدی بر نتایج جستجو، آشنا شود. دانشجو باید به امکانات موجود در نرم افزارهای مرتبط با اینترنت Explorer, Mozilla firefox, Google chrome آشنا شود. از دیگر اهداف این درس آشنا شدن دانشجو با سرویس کتابخانه ی دانشگاه محل تحصیل می باشد. آگاهی دانشجو به بانک های اطلاعاتی و ناشرین مرتبط با علوم بهداشتی و پزشکی، سایت های مهم در علوم بهداشتی و پزشکی بخصوص PubMed, Cochrane معیارهای سنجش مقالات (مانند Citations)، مجلات (Impactfactor) و نویسندگان (H-index) و یکی از نرم افزارهای مدیریت منابع Reference manager الزامی است.

شرح درس:

در این درس دانشجو با روش های جستجوی علمی، مشکلات جستجو در اینترنت و فایق آمدن بر آنها آموزش خواهد دید. با مفاهیم سنجش مقالات، مجلات و جستجو در بعضی از سایت های ناشرین مهم آشنا خواهد شد. بدین ترتیب دانشجو قادر خواهد شد جستجوی سازماندهی شده ای از مرورگرها و بانک های اطلاعاتی داشته باشد. در نهایت دانشجو قادر به ایجاد کتابخانه اختصاصی توسط یکی از نرم افزارهای مدیریت منابع خواهد شد تا براساس آن مجموع منابع مورد نیاز خود را برای نگارش پایا نامه، مقالات و گزارشات تهیه نماید.

شرح درس و رئوس مطالب: (۹ ساعت نظری - ۱۷ ساعت عملی)

- آشنایی با موتورهای جستجوگر عمومی، تفاوت آنها و مقایسه چند موتور جستجوگر با هم از نظر جستجوی یکسان (کار عملی: انجام انفرادی جستجوی پیشرفته، جستجو بولین Not, Or, And در جستجوگر pubMed در کلاس)
- آشنایی با نقش پنج نرم افزار اسپایدر(عنکبوت)، کرول(خزنده)، ایندکسر(بایگانی کننده)، دیتابیس(بانک اطلاعاتی) و رنکر(رتبه بندی کننده)، در هر موتور جستجوگر
- آشنایی با مرورگرهای Internet Explorer, Mozilla firefox, Google chrome و امکانات آنها(کار عملی: مرتب کردن و ذخیره Favorite در فلاش دیسک)
- آشنایی با سرویس های موجود در کتابخانه دانشگاه محل تحصیل شامل دسترسی به مجلات داخلی و خارجی و نرم افزار جامع
- آشنایی با ناشرین مانند Elsevier, EBSCO, Wiley, Springer
- آشنایی با بانک ها و منابع اطلاعاتی Web of Science, Science, Scopus, proQuest, Biological Abstract و ...
- آشنایی با پایگاه های استنادی
- آشنایی با بانک جامع مقالات پزشکی Medlib, Iranmedex, Irandoc و ...

- روش‌های جستجو از طریق سرعنوان‌های موضوعی پزشکی (MeSH)
 - آشنایی با معیارهای سنجش مقالات (مانند Citation)، سنجش مجلات (Impact factor) و سنجش نویسندگان (H-index) در بانک‌های اطلاعات ذریبط
 - آشنایی با کاربرد DOI
 - آشنایی با PubMed و مجموعه‌ای از مقالات بانک اطلاعاتی مدلاین، بانک ژن، نرم افزارهای آنلاین موجود در آن
 - آشنایی با نرم افزار EndNote و ایجاد یک کتابخانه شخصی از منابع بطور عملی
- شیوه ارزشیابی دانشجوی:
- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
 - آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
 - انجام تکالیف ۱۵٪
 - حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪
- منابع اصلی درس:

1. www.medlib.ir
2. www.proquest.com
3. www.ncbi.nlm.nih.gov

کد درس: ۱۳

نام درس: نظریه‌های مددکاری اجتماعی مرتبط با کودکان و نوجوانان

پیش‌نیازها همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود که دانشجو با رویکردها و نظریه‌های مددکاری اجتماعی کاربردی در حوزه کودکان و نوجوانان آشنا شده، ضمن درک و فهمیدن مفاهیم کاربردی، فلسفه و ایدئولوژی نظریات و همین‌طور اندیشه‌ها و نظرات نظریه‌پردازان آن حوزه باید قادر باشد کارایی نظریات را در ارتباط با مراجعان در حوزه کودکان و نوجوانان تشخیص داده و بر اساس وضعیت و شرایط موجود بهترین و کاربردی‌ترین‌ها را در عمل مددکاری اجتماعی بکار گیرد. علاوه بر آن دانشجو باید بتواند به تحلیل نظریات در حوزه کودکان و نوجوانان بپردازد.

شرح درس و رئوس مطالب (۳۴ ساعت نظری):

۱. آشنایی با مفاهیم رویکرد، نظریه و مدل و همچنین کاربرد نظریه‌های مددکاری اجتماعی در عمل
۲. نظریه سیستم‌های بوم شناختی (سیستم اکولوژی)
۳. نظریه‌های روان‌پویایی:
 - نظریه رشد روان تحلیلی
 - نظریه شخصیت روان تحلیلی
 - نظریه دلبستگی "هاو" و "باولبی"
۴. نظریه‌های شناختی:
 - نظریه رشد شناختی پیاژه
 - نظریه مراحل رشد اریکسون
 - نظریه مراحل رشد اخلاقی کلبک
۵. نظریه یادگیری اجتماعی
۶. نظریه شناختی-رفتاری
۷. رویکرد وظیفه محور
۸. رویکرد مداخله در بحران
۹. نظریه کنش متقابل نمادین و برساخت گرایی اجتماعی
۱۰. نظریه توانمندسازی
۱۱. نظریه تضاد (با تأکید بر گروه‌های تحت فشار در جامعه)
۱۲. نظریه توسعه اجتماعی و جامعه‌ای

منابع اصلی درس:

1. Turner, F. J. *Social Work Treatment: Interlocking Theoretical Approaches*, Oxford: Oxford University Press. Last Edition.
2. Saleebey, D. *The Strengths Perspective in Social Work Practice*. Boston, MA: Allyn & Bacon. Last Edition.
3. Payne, M. *Modern Social Work Theory*. London: Palgrave Macmillan. Last Edition.
4. Maclean, S and Harrison, R. *Social Work Theory*. Kirwan Maclean Associates, Rugeley. Last Edition.
5. Milner, J and O'Byrne, P. *Assessment in Social Work*. Macmillan; London and Basingstoke. Last Edition.
6. Coulshed, V. *Social Work Practice*; Macmillan, Basingstoke and London. Last Edition.

۷. بین مالکوم، نظریه نوین مددکاری اجتماعی، ترجمه طلعت الهیاری و اکبر بخشی نیا، تهران: نشر دانژه- آخرین ویرایش.

۸. کرین ویلیام کریستوفر، نظریه های رشد: مفاهیم و کاربردها، علیرضا رجایی، غلامرضا خوی نژاد، تهران: نشر رشد، آخرین ویرایش.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

۷۰٪ امتحان تشریحی

۳۰٪ ارائه کار عملی: تجزیه و تحلیل یک نظریه در حوزه کودکان و نوجوانان و ارائه به صورت سمینار

هدف کلی درس:

در پایان این درس دانشجو باید با نظریه‌های تبیین‌کننده رفاه آشنا شده باشد و تفاوت میان سیاست اجتماعی، مدیریت اجتماعی، تأمین اجتماعی، خدمات اجتماعی و مراقبت اجتماعی را بداند و ارتباط هر یک از آنها را با مددکاری اجتماعی درک کند. دانشجو باید در پایان این درس با سازوکارهای سیاست‌گذاری و تغییر سیاست‌های اجتماعی در حوزه حمایت از کودکان و نوجوانان آشنا شده باشد و نسبت به نحوه تأثیرگذاری مددکاران اجتماعی در فرایند سیاست‌گذاری در حوزه کودکان و نوجوانان آگاه شده باشد و بداند چگونه از سیاست‌های اجتماعی به نفع کودکان و نوجوانان و خانواده آنها بهره گیرد.

در عین حال دانشجو باید در پایان این درس بتواند تعریف جامعی از فقر چند بعدی کودکان و نوجوانان ارائه دهد، سیاست‌های کاهش فقر کودکان و نوجوانان در سایر کشورها و ایران را بشناسد و تحلیل مناسبی از سیاست‌های جاری مرتبط با رفاه کودکان و نوجوانان و کاهش فقر آنها داشته باشد.

شرح درس و رئوس مطالب (۳۴ ساعت نظری):

۱. سیاست اجتماعی، مدیریت اجتماعی، تأمین اجتماعی، خدمات اجتماعی و مراقبت اجتماعی و تفاوت‌های آنها
۲. عوامل زمینه‌ای مؤثر بر تغییر سیاست اجتماعی
۳. ارتباط سیاست اجتماعی با رفاه اجتماعی و مددکاری اجتماعی
۴. تغییر سیاست‌های اجتماعی و مسائل مربوط به آن
۵. تاریخچه مختصر رفاه کودکان و نوجوانان در دنیا و ایران
۶. مدل‌های رفاه کودکان و نوجوانان
۷. بکارگیری سیاست اجتماعی توسط مددکاران اجتماعی در حوزه کودکان و نوجوانان
۸. مدیریت مراکز ارائه دهنده خدمات رفاهی به کودکان و نوجوانان
۹. عوامل مؤثر بر رفاه و بهزیستی کودکان و نوجوانان
۱۰. سنجش رفاه و بهزیستی کودکان و نوجوانان
۱۱. فقر چند بعدی کودکان و نوجوانان
۱۲. سنجش فقر کودکان و نوجوانان در کشورهای در حال توسعه
۱۳. روش‌های کاهش فقر کودکان و نوجوانان

منابع اصلی درس:

1. Ben-Arieh, Asher; Casas, Ferran; Frønes, Ivar; Korbin, Jill E. *Handbook of Child Well-Being: Theories, Methods and Policies in Global Perspective*. New York: Springer. Last Edition.
2. Kamerman, Sheila B., Shelley Phipps, and Asher Ben-Arieh. "From Child Welfare to Child Well-Being: An International Perspective on Knowledge in the Service of Policy Making." . Dordrecht and New York: Springer. Last Edition.

3. Ben-Arieh, Asher; Frønes, Ivar. *Indicators of Children's Well-Being: Theory and Practice in a Multi-Cultural Perspective*. New York: Springer. Last Edition.
4. WEBBER, MARTIN. *Evidence-based Policy and Practice in Mental Health Social Work*. Learning Matters Ltd. Last Edition.
5. Minujin, Alberto and Nandy, Shailen. *GLOBAL CHILD POVERTY AND WELL-BEING Measurement, concepts, policy And action*. Great Britain: The Policy Press. Last Edition.
6. Timothy Smeeding and Jane Waldfogel. (2010). Fighting Poverty: Attentive Policy Can Make a Huge Difference. *Journal of Policy Analysis and Management*, 29(2), 401-407.
7. Timothy Smeeding and Jane Waldfogel. *Learning from Britain's War on Poverty: An Update*. Fast Focus. Madison: Institute for Research on Poverty, University of Wisconsin. Last Edition.
8. Gerald P. Mallon and Peg McCartt Hess. *Child Welfare for the Twenty-first Century: A Handbook of Practices, Policies, and Programs*. New York: Columbia University Press. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

۵۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۵۰٪ کارگروهی در حین ترم

کد درس: ۱۵

نام درس: اخلاق حرفه‌ای در مددکاری اجتماعی کودکان و نوجوانان
پیش‌نیاز یا همزمان: ندارد
تعداد واحد: ۱ واحد
نوع واحد: نظری
هدف کلی درس:

دانشجو باید در پایان این درس با کدهای اخلاقی مرتبط با مددکاری اجتماعی در حوزه کودکان و نوجوانان آشنا باشد، با تفسیر کدهای مذکور آشنا باشد و راه حل‌های مناسب برای مواجهه با چالش اخلاقی در فرایند ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان و خانواده آنها را بشناسد.

شرح درس: در این درس دانشجو با کدهای اخلاقی مرتبط با مددکاری اجتماعی در حوزه کودکان و نوجوانان، عملکرد اخلاقی و روش‌های مواجهه با چالش‌های اخلاقی در این حوزه آشنا می‌شود.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری):

تئوری‌های اخلاقی مرتبط
مرور اصول و ارزش‌های مددکاری اجتماعی

۱. مسئولیت‌های اخلاقی عمومی (کلی)

- احترام قائل شدن برای شأن و ارزش انسانی
- توجه به فرهنگ
- تعهد داشتن به حقوق بشر و عدالت اجتماعی
- صلاحیت حرفه‌ای
- تضاد منافع

۲. مسئولیت‌ها در قبال مراجع (کودک و نوجوان و خانواده وی) و نحوه مواجهه با چالش‌های اخلاقی هنگام ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان و خانواده آنان

- اولویت منافع مراجعان
- خودتصمیم‌گیری مراجع/تعیین خود مراجع
- رضایت آگاهانه
- محرمانه بودن اطلاعات/رازداری
- سوابق
- خاتمه یا توقف ارائه خدمات مددکاری اجتماعی
- رابطه با مراجعان
- حق انتخاب مددکار توسط مراجع
- پرداخت برای خدمات و ارائه صورتحساب

۳. مسئولیت‌ها در قبال همکاران و نحوه مواجهه با چالش‌های اخلاقی هنگام ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان و خانواده آنان:

- احترام
- رازداری
- روابط با همکاران و افراد تحت آموزش و سرپرستی
- همکاری بین رشته‌ای
- اختلالات و مشکلات همکاران
- مشاوره با همکاران
- ارجاع به همکاران برای دریافت خدمات
- ضعف و عدم صلاحیت همکاران
- رفتار غیر اخلاقی همکاران
- اختلاف با همکاران

۴. مسئولیت‌ها در محیط کار و نحوه مواجهه با چالش‌های اخلاقی هنگام ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان و خانواده آنان:

- ارائه خدمات
- مدیریت
- اختلاف کارکنان و کارفرما
- انتقال مراجع
- نظارت و ارزشیابی کارکنان
- تعهد به کارفرما

۵. مسئولیت‌ها در زمینه‌های خاص و نحوه مواجهه با چالش‌های اخلاقی هنگام ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان و خانواده آنان:

- آموزش
- پژوهش
- خود اشتغالی
- ارائه خدمات از راه دور

۶. مسئولیت‌ها به عنوان یک مددکار اجتماعی و نحوه مواجهه با چالش‌های اخلاقی هنگام ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان و خانواده آنان:

- شایستگی
- امانت‌داری و مسئولیت‌پذیری
- زندگی خصوصی و عملکرد حرفه‌ای
- ناراستی، تقلب و فریب
- اختلالات و مشکلات
- ارائه اطلاعات نادرست
- شهادت و گواهی دادن

۷. مسئولیت‌ها نسبت به حرفه و نحوه مواجهه با چالش‌های اخلاقی هنگام ارائه خدمات به کودکان و خانواده آنان

۸. مسئولیت‌ها نسبت به جامعه گسترده‌تر و نحوه مواجهه با چالش‌های اخلاقی هنگام ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان و خانواده آنان

منابع اصلی درس:

۱. معارف و تد، معصومه؛ تدین نجف آبادی، نازنین. اصول اخلاقی در حرفه مددکاری اجتماعی. تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش.

2. NASW. *Code of Ethics in Social Work*. Last Edition.
3. The Swedish Association of Graduates in Social Science, Personnel and Public Administration, Economics and Social Work. *Ethics in Social Work: An ethical code for social work professionals*, SSR Board. Last Edition.
4. Talentia Union of Professional Social Workers, The Committee on Professional Ethics. *Work, values, life, ethics: Ethical guidelines for social welfare professionals*, Helsinki. Last Edition.
5. British Association of Social Workers. *The Codes of Ethics for Social Work*, Birmingham. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

۵۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۴۰٪ کارگروهی در حین ترم

۱۰٪ حل مسئله

جایگاه کودکان و نوجوانان در قوانین و نیز سیاست‌ها و برنامه‌هایی که در سطح ملی در ارتباط با آنان انجام می‌شود، نشان می‌دهد که وضعیت کودکان و نوجوانان در کشور چگونه است. به همین دلیل آشنایی دانشجویان با جایگاه فعلی کودکان و نوجوانان در قوانین و مقررات داخلی و سایر اسناد بالادستی در این حوزه و آشنایی با ساختار سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا در حوزه‌های مرتبط با کودکان و نوجوانان از جمله اهدافی هستند که برای این درس در نظر گرفته شده است.

از دیگر اهداف این واحد درسی آشنایی دانشجویان با مداخلات حق محور در حوزه کودکان و نوجوانان و نیز نقش‌هایی است که مددکاران اجتماعی می‌توانند از سطوح سیاست‌گذاری تا اجرا بر عهده گیرند.

شرح درس و رئوس مطالب (۳۴ ساعت نظری):

۱. جایگاه کودکان و نوجوانان در قوانین حقوقی داخلی (قانون اساسی، قانون مدنی، قانون حمایت از کودکان و نوجوانان، قانون حمایت خانواده، قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست، آخرین برنامه توسعه فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی کشور)
۲. جایگاه کودکان در قوانین کیفری داخلی (قانون مجازات اسلامی، قانون آئین دادرسی کیفری)
۳. آیین نامه سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی
۴. ساختار قانون‌گذاری، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در حوزه‌ی حمایت، سلامت و آموزش کودکان
۵. مداخلات حق محور در حوزه مددکاری اجتماعی کودکان و نوجوانان

منابع اصلی درس:

۱. میرمحمدی، سیدمصطفی و همکاران. مجموعه مقالات حقوق کودک، مطالعه تطبیقی در اسلام و اسناد بین‌المللی. آخرین ویرایش.
۲. مصفا، نسرين. کنوانسیون حقوق کودک و بهره‌برداری از آن در حقوق داخلی ایران، تهران: دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، موسسه حقوق تطبیقی و مرکز مطالعات حقوق بشر. آخرین ویرایش.
۳. سند مراقبت‌های ادغام یافته ناخوشی‌های اطفال
۴. سند مراقبت‌های ادغام یافته کودک سالم
۵. سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش
۶. اسناد طرح شبه خانواده (امین موقت)
۷. سند ملی حقوق کودکان
۸. آخرین برنامه توسعه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی کشور

9. International Federation of social workers. *Social workers and the Rights of the child*. Last Edition.
10. Roose, R., & De Bie, M. (2008). *Children's rights: a challenge for social work*. International Social Work, 51(1), 37-46.

شیوه ارزشیابی دانشجویان:

۶۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۴۰٪ سمینار

کد درس: ۱۷

نام درس: مددکاری اجتماعی و درمان کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد

پیش نیازها همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد (۱ واحد نظری - ۱ واحد کارآموزی)

نوع واحد: (نظری - کارآموزی)

هدف کلی درس:

در پایان درس دانشجو باید با مفهوم اختلال مصرف مواد، انواع موادی که توسط کودکان و نوجوانان مصرف می‌شود و آثار آنها بر مصرف کننده آشنا شده باشد. انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس روش‌های آشنایی کودکان و نوجوانان با مواد را بشناسد. دانشجو باید در خاتمه این درس با چگونگی استفاده از رویکرد مدیریت مورد، روش‌های موردیابی فعال و غیر فعال، ارزیابی کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد و خانواده آنان، راغب سازی کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد و خانواده آنان برای درمان، روش‌های درمان و نگهداری نتایج درمان آشنا شده باشد و بتواند اقدامات لازم برای کاهش آسیب در مورد کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد و خانواده آنان را پیش بینی و تحت نظر سرپرست کارآموزی در مراکز درمان اختلال مصرف مواد اجرا نماید.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری - ۵۱ ساعت کارآموزی):

۱. اختلال مصرف مواد
۲. انواع مواد و الکل و دلایل و آثار مصرف آنها در کودکان و نوجوانان
۳. ویژگی‌های کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد
۴. رویکرد مدیریت مورد در مداخلات مددکاری ویژه کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد
۵. موردیابی فعال و غیرفعال
۶. راغب سازی کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد و سرپرستان قانونی و مراقبین آنان برای درمان
۷. سنجش و پذیرش
۸. مداخلات مورد نیاز برای درمان کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد با تأکید بر کار تیمی با سایر متخصصین بخصوص روانپزشک کودک و روانشناس
۹. مداخلات مورد نیاز برای نگهداری نتایج درمان (شامل درمان سرپرستان قانونی و مراقبین مصرف کننده مواد، تغییر محیط زندگی و اقدامات قانونی برای جداسازی)
۱۰. پیگیری فعال
۱۱. مشاهده و تهیه گزارش در مورد نحوه موردیابی فعال و غیرفعال کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد و انجام موردیابی تحت نظر سرپرست کارآموزی در مراکز درمان اختلال مصرف مواد
۱۲. مشاهده و تهیه گزارش از مداخلات راغب سازی کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد و سرپرستان قانونی و مراقبین آنان برای درمان و انجام مصاحبه راغب سازی با کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی آنها تحت نظر سرپرست کارآموزی در مراکز درمان اختلال مصرف مواد
۱۳. مشاهده و تهیه گزارش از مداخلات مربوط به سنجش و پذیرش و انجام سنجش و پذیرش تحت نظر سرپرست کارآموزی در مراکز درمان اختلال مصرف مواد

۱۴. مطالعه پرونده کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد و تحلیل مداخلات انجام شده با حضور سرپرست کارآموزی در مراکز درمان اختلال مصرف مواد
۱۵. تنظیم برنامه کمکی با رویکرد مدیریت مورد برای درمان کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد
۱۶. مشاهده و تهیه گزارش از مداخلات مورد نیاز برای درمان کودکان و نوجوانان مصرف کننده مواد و انجام مداخلات مددکاری اجتماعی تحت نظر سرپرست کارآموزی در مراکز درمان اختلال مصرف مواد
۱۷. مشاهده و تهیه گزارش از مداخلات مورد نیاز برای نگهداری نتایج درمان (شامل درمان سرپرستان قانونی و مراقبین مصرف کننده مواد، تغییر محیط زندگی و اقدامات قانونی برای جداسازی) و انجام مداخلات تحت نظر سرپرست کارآموزی در مراکز درمان اختلال مصرف مواد
۱۸. مشاهده و تهیه گزارش از پیگیری فعال و انجام پیگیری فعال تحت نظر سرپرست کارآموزی در مراکز درمان اختلال مصرف مواد

منابع اصلی درس:

۱. معارف وند و همکاران، (۱۳۹۴). راهنمای خدمات مددکاری اجتماعی ویژه کودکان خیابانی مصرف کننده مواد. مرکز تحقیقات سوءمصرف و وابستگی به مواد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. (گزارش طرح پژوهشی)
2. Brun, Carl; Rapp, Richard C. (2001). Strengths-Based Case Management: Individuals' Perspectives on Strengths and the Case Manager Relationship. *Social Work*, 46(3): 278-288.
3. Forrester, D, McCambridge, J., Weissbein, C., Emlyn - Jones, R. and Rollnick, S. (2008b) Child risk and parental resistance: the impact of training social workers motivational interviewing. *British Journal of Social Work*, 38 : 1302 – 19.
4. Harwin, J. et al. *Family Drug and Alcohol Court Evaluation Project: Interim report to the Nuffield Foundation and Home Office*. London : Nuffield Foundation. Last Edition.
5. Horigian VE, Feaster DJ, Brincks A, Robbins MS, Perez MA, Szapocznik J. (2014). The effects of Brief Strategic Family Therapy (BSFT) on parent substance use and the association between parent and adolescent substance use. *Addictive Behavior*. 42:44-50.
6. Jensen CD, Cushing CC, Aylward BS, Craig JT, Sorell DM, Steele RG. (2011). Effectiveness of motivational interviewing interventions for adolescent substance use behavior change: a meta-analytic review. *Journal of Consulting Clinical Psychology*. 79(4):433-40.
7. Levy S, Vaughan BL, Knight JR. (2002). Office-based intervention for adolescent substance abuse. *Pediatric Clinics of North America*, 49:329-43.

8. Rigter H, Henderson CE, Pelc I, Tossmann P, Phan O, Hendriks V, Schaub M, Rowe CL. (2013). Multidimensional family therapy lowers the rate of cannabis dependence in adolescents: a randomized controlled trial in Western European outpatient settings. *Drug and Alcohol Dependence*. 130(1-3):85-93.
9. Robbins MS, Feaster DJ, Horigian VE, Puccinelli MJ, Henderson C, Szapocznik J. (2011). Therapist adherence in brief strategic family therapy for adolescent drug abusers. *Journal Consulting and Clinical Psychology*, 79(1):43-53.
10. Robbins MS, Szapocznik J, Horigian VE, Feaster DJ, Puccinelli M, Jacobs P, Burlew K, Werstlein R, Bachrach K, Brigham G. (2009). Brief strategic family therapy for adolescent drug abusers: a multi-site effectiveness study. *Contemporary Clinical Trials*, 30(3):269-78.
11. Smith, D.C., Hall, J.A., Williams, J.K., An, H., Gotman, N. (2006). Comparative efficacy of family and group treatment for adolescent substance abuse. *American Journal of Addiction*. 1:131-6.
12. U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families Administration on Children, Youth and Families Children's Bureau Office on Child Abuse and Neglect. (2009). Protecting Children in Families Affected by Substance Use Disorders. (<https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/substanceuse.pdf> retrived at 2015/03/03)
13. U.S. Department of Health and Human Services, Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA), Office of Applied Studies (OAS). (2009, April). Children living with substance-dependent or substance-abusing parents: 2002–2007. The NSDUH Report [On-line]. Available: <http://oas.samhsa.gov/2k9/SAParents/SAParents.htm>.
14. Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA). Comprehensive Case Management for Substance Abuse Treatment. Treatment Improvement Protocol (TIP) Series, No. 27. HHS Publication No. (SMA) 12-4215. Rockville, MD: Author, 2012.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

۳۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۴۰٪ انجام کارآموزی: تهیه گزارش مشاهده مداخلات در مرکز درمان اختلال مصرف مواد و تهیه گزارش مداخلات انجام

شده تحت نظر سرپرست کارآموزی در مراکز درمان اختلال مصرف مواد

۳۰٪ ارائه حداقل دو گزارش مورد (Case Report)

در دنیای امروز دیدگاه‌های سلامت چشم‌اندازی وسیع‌تر پیدا کرده و به عوامل تعیین‌کننده وراثتی و غیر طبّی سلامت توجه ویژه‌ای معطوف گشته است. در این درس دانشجویان با این موضوع آشنا خواهند شد که چطور هر یک از این تعیین‌کننده‌ها به خودی خود و یا از طریق تأثیر بر یکدیگر وضعیت سلامتی را به شدت تحت تأثیر قرار داده اند و سبب اختلال در وضعیت سلامت و بی عدالتی در جوامع شده‌اند. تعیین‌کننده‌هایی که در این درس مورد بررسی قرار خواهند گرفت، شامل وراثت، شیوه زندگی، محیط زیست و وضعیت اقتصادی - اجتماعی خواهند بود.

علاوه بر این، دانشجویان با رشد و توسعه یکپارچه کودکان و رویکرد جامع به سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با کودکان از جنینی تا سن هشت سالگی آشنا می‌شوند. دانشجویان با گذراندن این درس با حمایت از حقوق کودک و شیوه‌ی استفاده کامل از ظرفیت‌های روانی، شناختی، عاطفی، اجتماعی و جسمی آنان آشنا شده و درمی‌یابند که چه نکاتی در رابطه با مشاوره‌های قبل از بارداری، دوران بارداری، خدمات بهداشتی، تغذیه، آموزش و پرورش، محیط زیست در خانه و جامعه باید مورد توجه قرار داده شود.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری):

۱. اهمیت مشاوره‌های قبل و دوران بارداری در رشد و تکامل کودک و پیشگیری از بیماری‌های وراثتی
۲. رویکرد عدالت در سلامت و مؤلفه‌های اجتماعی مؤثر بر سلامت
۳. اهداف رشد و تکامل یکپارچه کودک
۴. سند ملی رشد و توسعه یکپارچه کودکی و برنامه‌های آن
۵. رشد و توسعه جسمانی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی کودکان
۶. نقش‌های مددکاران اجتماعی در فرآیند رشد و تکامل یکپارچه کودکان (سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و تسهیلگری مداخلات)
۷. ابزارهای پایش رشد و تکامل یکپارچه کودکان
۸. تجارب مددکاران اجتماعی در حوزه رشد و تکامل یکپارچه کودک

منابع اصلی درس:

1. Marmot, Micheal and Wilkinson, Richard. *Social Determinant of health*. New York: oxford university press. Last Edition.
2. Bornstein, Marc H. and Bradley, Robert H. *Socioeconomic Status, Parenting, and Child Development*. Routledge. Last Edition.
3. Ostroff, Wendy L. *Understanding How Young Children Learn: Bringing the Science of Child Development to the Classroom*. Ascd. Last Edition.
4. Russ, Sandra W. *Play in Child Development and Psychotherapy: Toward Empirically Supported Practice*. Routledge. Last Edition.
5. Langford, Judy. *The Role of Family Support in an Integrated Early Childhood System: Helping Families Get What They Need to Support They Need to Support Their*

Children's Development. Washington, DC: Center for the Study of Social Policy, Last Edition.

6. UNICEF. *Guidelines for Early Childhood Development Service*. Last Edition.
7. UNICEF. *Early Childhood Intervention, Special Education and Inclusion*. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجو :

۶۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۴۰٪ کار کلاسی

هدف کلی درس: دانشجو باید طیف سلامت روان را به خوبی بشناسد و بداند که چطور در هر یک از سطوح این طیف مداخله نماید. از اهداف این درس آشنایی دانشجویان با برخی بیماری‌های روانی شایع در بین کودکان و نوجوانان و نقش مددکاران اجتماعی به عنوان عضوی از تیم درمانی، آشنایی با مفهوم بهزیستی کودک و نوجوان و مؤلفه‌های مؤثر بر آن نظیر ویژگی‌های فردی، خانواده، همسالان، اجتماع است. از دیگر اهداف این درس آشنایی دانشجویان با سلامت روان گروه‌های خاص کودکان و نوجوانان (نظیر کودکان و نوجوانان دچار کم توانی جسمی و یا ذهنی و کودکان و نوجوانان مبتلا به بیماری‌های خاص) و همچنین شناخت مداخلاتی است که می‌توانند در این حوزه انجام دهند.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری):

۱. طیف سلامت روان
۲. مفهوم و مؤلفه‌های بهزیستی کودکان و نوجوانان
۳. مشکلات سلامت روان در کودکان و نوجوانان و مؤلفه‌های مؤثر بر آن
۴. روش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز مددکاران اجتماعی برای کار در حوزه سلامت روان
۵. نقش مددکاران اجتماعی در فرآیند روان درمانی کودکان و نوجوانان (آشنایی اولیه با داروها، عوارض و تأثیرات آن)
۶. مداخلات سلامت روان در حوزه کودکان و نوجوانان

منابع اصلی درس:

۱. براون رونالد. تی. روانشناسی بالینی کودک، اختلالات سلامت روان کودکی، ترجمه دکتر محمد حاتمی و دکتر نیره عسگری رابری از سوی مرکز انتشارات جهاد دانشگاهی واحد استان البرز. آخرین ویرایش.
۲. فرهودی، نهضت. الفبای بهداشت روان کودک، تهران: انتشارات آشیانه کتاب. آخرین ویرایش.
3. Walker, Steven. *The Social Worker's Guide to Child and Adolescent Mental Health*. Jessica Kingsley Publishers. Last Edition.
4. Beddoe, Liz and Maidment, Jane. *Social Work Practice for Promoting Health and Wellbeing: Critical Issues*. Routledge. Last Edition.
5. Ben-Arieh, Asher and Goerge, Robert M. *Indicators of Children's Well-Being: Understanding Their Role, Usage and Policy Influence*. Springer Science & Business Media. Last Edition.
6. Cree, Vivienne E. and Davis, Ann. *Social Work: Voices from the Inside*. Routledge. Last Edition.
7. Gould, Nick. *Mental Health Social Work in Context*. London: Routledge. Last Edition.
8. Heller, Nina R. and Gitterman, Alex. *Mental Health and Social Problems: A Social Work Perspective*. London: Routledge. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجو :

۷۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۳۰٪ مشارکت کلاسی

کد درس: ۲۰

نام درس: مددکاری گروهی با کودکان و نوجوانان

پیش نیازها همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد (۱ واحد نظری - ۱ واحد کارآموزی)

نوع واحد: (نظری - کارآموزی)

هدف کلی درس:

در پایان درس دانشجو باید با رویکردهای مددکاری گروهی که در حوزه کار با کودکان و نوجوانان کاربرد دارند، آشنا شده باشد و قادر باشد بر اساس هر یک از رویکردها برای گروه‌های ویژه کودکان و نوجوانان برنامه‌ریزی نماید، دانشجو باید با مهمترین موضوعاتی که می‌توانند دستمایه برنامه‌ریزی و اجرای مداخلات مددکاری گروهی ویژه کودکان و نوجوانان باشند، آشنا شده باشد و در عین حال بتواند متناسب با وضعیت گروه هدف، موضوعات جدید را شناسایی نماید و مراحل پیش تشکیل، جهت‌یابی، تعارض، اجرا، خاتمه و پس از خاتمه در گروه‌های کودکان و نوجوانان را مدیریت نماید، انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس از مهارت‌های لازم برای جلب اطمینان و برقراری رابطه حرفه‌ای با اعضای بالقوه گروه‌های مددکاری اجتماعی و درمان کودکان و نوجوانان مصرف‌کننده مواد و بخصوص نوجوانان برخوردار شده باشد، با روش‌های نیازسنجی در مورد کودکان و نوجوانان آشنا باشد و بتواند برای پاسخ به نیازهای آنها نسبت به تهیه طرح تشکیل گروه اقدام کند، دانشجو باید با تکنیک‌های کار گروهی با کودکان و نوجوانان به تفکیک گروه‌های سنی آشنا باشد و بتواند آنها را بکارگیرد و ضمن آشنایی با ملاحظات اخلاقی در کار گروهی با کودکان و نوجوانان، در فرایند مددکاری گروهی با کودکان و نوجوانان عملکرد اخلاقی داشته باشد.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری-۵۱ کارآموزی):

۱. رویکردهای مددکاری گروهی و کاربرد آنها در مددکاری گروهی با کودکان و نوجوانان (رویکردهای توسعه، وظیفه‌مدار، گروه‌های هم‌تا و شناختی-رفتاری)
۲. روش نیازسنجی در مورد کودکان و نوجوانان و انتخاب موضوع گروه
۳. روش تهیه طرح تشکیل گروه شامل دلایل توجیهی و شواهد علمی برای مؤثر بودن گروه، اهداف کلی و جزئی، رویکرد مورد استفاده در تشکیل و اداره گروه، معیارهای ورود اعضا به گروه، تعداد جلسات، مدت جلسات، فاصله برگزاری جلسات، برنامه‌ی جلسه‌ای (اهداف جلسه‌ای، تکنیک‌های مورد استفاده، وسایل مورد نیاز و فعالیت‌های هر جلسه)، روش پایش و ارزشیابی، نحوه خاتمه گروه و چگونگی پیگیری پس از خاتمه
۴. تکنیک‌های مددکاری گروهی با کودکان و نوجوانان
۵. روش کار با گروه کودکان و نوجوانان قربانی خشونت، شاهد خشونت و یا در معرض خشونت
۶. روش کار با گروه کودکان و نوجوانان مصرف‌کننده مواد و دارای سرپرست قانونی و مراقب مصرف‌کننده مواد
۷. روش کار با گروه کودکان و نوجوانان طلاق
۸. روش کار با گروه کودکان و نوجوانان در مراکز اقامتی مانند کانون اصلاح و تربیت و مراکز شبه خانواده
۹. روش تشکیل و اداره گروه‌های پیشگیری ویژه کودکان و نوجوانان
۱۰. ملاحظات اخلاقی در کار با گروه‌های کودکان و نوجوانان
۱۱. شیوه‌های پایش و ارزشیابی گروه‌های کودکان و نوجوانان
۱۲. شیوه تهیه گزارش کارگروهی با کودکان و نوجوانان

۱۳. انجام نیازسنجی به منظور تشکیل گروه در مراکز ارائه دهنده خدمات به کودکان و نوجوانان تحت نظر سرپرست کارآموزی
۱۴. مشاهده و تهیه گزارش از جلسات گروهی با کودکان و نوجوانان در مراکز ارائه دهنده خدمات به کودکان و نوجوانان تحت نظر سرپرست کارآموزی
۱۵. تشکیل و اداره گروه با کودکان و نوجوانان در مراکز ارائه دهنده خدمات به کودکان و نوجوانان تحت نظر سرپرست کارآموزی (با موضوع متناسب با نیازهای کودکان در مرکز کارآموزی) و تهیه گزارش جلسات گروهی
۱۶. برنامه ریزی و اجرای پایش و ارزشیابی مداخلات گروهی ویژه کودکان و نوجوانان در مراکز ارائه دهنده خدمات به کودکان و نوجوانان تحت نظر سرپرست کارآموزی

منابع اصلی درس:

1. GARVIN, CHARLES D., GUTIÉRREZ, LORRAINE M. and GALINSKY, MAEDA J. *Handbook of Social Work with Groups*. London: THE GUILFORD PRESS. Last Edition.
2. Geldard, Kathryn and Geldard, David. *Working with Children in Groups*. NY: Palgrave. Last Edition.

۳. مالکوف، اندرو. کارگروهی با نوجوانان: اصول و کاربرد آن. ترجمه محمد حسین بازرگان. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی. آخرین ویرایش.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۴۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی
- ۶۰٪ ارائه گزارش مشاهدات و مداخلات مددکاری گروهی با کودکان و نوجوانان در مراکز ارائه دهنده خدمات به کودکان و نوجوانان تحت نظر سرپرست کارآموزی

کد درس: ۲۱

نام درس: مددکاری اجتماعی در مدرسه

پیش نیاز یا همزمان: اخلاق حرفه‌ای در مددکاری اجتماعی کودکان و نوجوانان - مددکاری گروهی با کودکان و نوجوانان - مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی در حوزه کودکان و نوجوانان
تعداد واحد: ۲ واحد (۱ واحد نظری - ۱ واحد کارآموزی)
نوع واحد: (نظری - کارآموزی)

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود که دانشجو از نقش‌های متنوعی که یک مددکار اجتماعی در مدرسه می‌تواند انجام دهد، آگاهی یافته و همچنین نسبت به قوانین و مقررات آموزشی، نحوه ارائه خدمات بهداشت روانی - اجتماعی و دفاع از حقوق دانش آموزان، شیوه‌های برقراری ارتباط مؤثر با دانش آموزان و والدین آنها، حمایت از دانش آموزان و خانواده‌هایشان شناخت پیدا کند. هدف درس این است که دانشجو ابزار لازم برای کار عملی اخلاقی و مؤثر در مدرسه را فرا گیرد به‌طوری که از طریق فراهم نمودن تمرین‌های لازم، دانشجویان را قادر سازد تا به وسیله ارتباط با منابع و خدمات جامعه به دانش آموزان، والدینشان و مدرسه کمک نمایند تا نیازهای روانی و اجتماعی دانش آموزان در مدرسه را پاسخ دهند. فراگیری استراتژی‌هایی در مواجهه با مشکلات خاص از قبیل: خشونت، تراما، غیبت والدین، مصرف مواد، فقدان و محرومیت و همین‌طور پرداختن به موضوعاتی مانند پیشرفت تحصیلی و اختلالات یادگیری، بکار بردن مداخلات مؤثر فردی و گروهی و اقدام محلی از مباحث مهم در این درس می‌باشند.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری - ۵۱ ساعت کارآموزی):

۱. شناخت مددکاری اجتماعی در مدرسه

- تاریخچه مددکاری اجتماعی در مدرسه
- اهداف و ارزش‌های مددکاری اجتماعی در مدرسه
- نقش‌های مددکاران اجتماعی در مدرسه
- برنامه‌ها و فعالیت‌های مددکاران اجتماعی در مدرسه (شناخت، ارزیابی و اقدام/مداخله)

۲. مشکلات و مسایل دانش آموزان در مدرسه

- مسایل ورود به مدرسه: مانند اضطراب جدایی و شناسایی اختلالات رشدی
- مسایل مربوط به یادگیری: مانند اختلالات یادگیری، پیشرفت تحصیلی و افت تحصیلی
- مشکلات و اختلالات شناختی-رفتاری: مانند گوشه‌گیری، خشم و پرخاشگری، ناخن جویدن و شب ادراری
- مشکلات دوران نوجوانی: مانند رفتارهای پرخطر، هویت جنسی، بلوغ زودرس و دیررس، دوستی با جنس مخالف و ترک تحصیل
- خشونت و کودک آزاری

۳. قوانین و مقررات اجرایی آموزشی در مدارس ایران

۴. مدل‌های مددکاری اجتماعی در مدرسه

- مدل بالینی (Clinical Model)

- مدل تغییر مدرسه (School Change Model)
- مدل مدرسه جامعه‌ای (Community School Model)
- مدل تعامل اجتماعی (Social Interaction Model)
- مدل ارتباطی مدرسه-جامعه-دانش آموز (School - Community - Pupil Relations)
- مدل ارتباطی خانه-مدرسه-جامعه (Home - School - Community Relations)
- مدل همکاری خانه و مدرسه

۵. انواع کار گروهی در مدرسه
۶. روش های کار جامعه‌ای (با تأکید بر رویکرد اجتماع محور)
۷. انواع برنامه‌های پیشگیری در مدارس
۸. روش های شناسایی و مداخله‌های مؤثر در زمینه خشونت، تراما، تجربه فقدان، غیبت والدین و مصرف مواد
۹. مشاهده و تهیه گزارش از مداخله مددکاری اجتماعی (فردی، گروهی و جامعه‌ای) در مدرسه محل کارآموزی
۱۰. طراحی برنامه مداخله مددکاری اجتماعی در مدرسه متناسب با نیازهای دانش آموزان و مدرسه محل کارآموزی (یک برنامه فردی، یک برنامه گروهی و یک برنامه جامعه‌ای)
۱۱. اجرای حداقل دو مورد مداخله مددکاری اجتماعی با نظارت سرپرست کارآموزی در مدرسه

منابع اصلی درس:

1. Openshaw, Linda. *Social Work in Schools: Principles and Practice*, EPUB e-Book. Last Edition.
2. Allen-Meares, P. (2006). One hundred years: A historical analysis of social work services in the schools. *School Social Work Journal*, 30(3), 24-43.
3. Allen-Meares, P., Washington, R. O., & Welsh, B. L. *Social work services in schools*. Boston: Allyn & Bacon. Last Edition.
4. Openshaw L. *Social work in schools: Principles and practice*. Guilford Press. Last Edition.
5. Alderson, J. *Models of school social work practice*. In R. Sarri & F. Maple (Eds.), *The school in the community* (pp. 57-74). Washington, DC: National Association of Social Workers. Last Edition.
6. Allen-Meares, P. (1977). Analysis of tasks in school social work. *Social Work*, 22, 196-201.
7. Constable, R., Kuzmickaite, D., Harrison, W. D., & Volkmann, L. (1999). The emergent role of the school social worker in Indiana. *School Social Work Journal*, 24(1), 1-14.
8. Constable, R., & Montgomery, E. (1985). A study of role conceptions of the school social worker. *Social Work in Education*, 7 (4), 244-257.
۹. ادیسون کنیپ سارا، جانگسما آرتور ای، مشاوره و مددکاری در مدارس: طرح های درمانی مشاوره و مددکاری اجتماعی در مدارس، ترجمه سید علی کیمیایی و نادر باقری، مشهد: آستان قدس رضوی، به نشر. آخرین ویرایش.

ارزشیابی دانشجوی:

۳۰٪ امتحان تشریحی

۴۰٪ ارائه گزارش های مشاهده در قیلد، برنامه ریزی برای مداخلات مددکاری اجتماعی در مدرسه و مداخلات انجام شده تحت نظر سرپرست کارآموزی

۳۰٪ ارائه حداقل دو گزارش مورد (Case Report)

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود در پایان این درس دانشجو با تعاریف و مفاهیم خانواده، خانواده سالم و انواع خانواده آشنا شده باشد و بتواند وضعیت خانواده و کودکان و نوجوانان را ارزیابی نموده، مرحله رشدی خانواده و چالش‌های آن را شناسایی کند. کودکان و نوجوانان مهمترین شاهدان و قربانیان خشونت خانگی هستند. دانشجو در این درس با مداخلات پیشگیری از خشونت خانگی آشنا می‌شود و می‌تواند مداخلات حمایتی ویژه کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین خشونت دیده را طراحی و اجرا نماید. در این درس به طور اختصاصی به شرایط خانواده‌های تک والد و خانواده‌های با یک یا دو والد غایب و مداخلات مربوط به آنها، و طلاق، انواع آن، برنامه‌ریزی برای طلاق با تأکید بر تأمین منافع عالیه کودکان و نوجوانان و کاهش عوارض طلاق در مورد کودکان و نوجوانان (Good Divorce) مداخلات مربوط به آن مورد توجه قرار می‌گیرند. همچنین در این درس دانشجو با خانواده درمانی کودک محور و روش‌های آن آشنا می‌شود و انتظار می‌رود بتواند درمان ارتباط والدین-فرزند^۱ و Filial Therapy Model را در مداخلات مربوط به کودکان و نوجوانان و خانواده آنان بکار ببرد و همچنین با مداخلات مبتنی بر منزل و شیوه طراحی و اجرای آنها در مددکاری با کودکان و نوجوانان و خانواده آنان آشنا شده باشد.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری - ۵۱ ساعت کارآموزی)

۱. تعاریف و مفاهیم خانواده، خانواده سالم و انواع خانواده
۲. چرخه زندگی خانواده
۳. ارزیابی خانواده و کودک و نوجوان
۴. خشونت خانگی با تأکید بر مداخله‌های پیشگیری از خشونت خانگی با تأکید بر غربالگری و آگاهسازی عمومی و گروه‌های در معرض خطر به ویژه کودکان و نوجوانان و مداخله‌های حمایت از خشونت دیدگان با تمرکز بر کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین کودکان و نوجوانان که خشونت می‌بینند
۵. طلاق (انواع طلاق و برنامه‌ریزی برای کاهش عوارض آن در مورد کودکان و نوجوانان)
۶. کار با خانواده‌های تک والد و خانواده‌های با یک یا دو والد غایب
۷. خانواده درمانی کودک محور
۸. CPRT و Filial Therapy Model
۹. مداخلات مبتنی بر منزل
۱۰. مطالعه پرونده در مراکز ارائه کننده خدمات به خانواده و کودک و نوجوان

^۱ Child Parent Relationship Therapy (CPRT)

۱۱. مشاهده و تهیه گزارش از جلسات مشاوره خانواده و مداخلات مبتنی بر منزل در مراکز ارائه‌کننده خدمات به خانواده و کودک و نوجوان
۱۲. شرکت در جلسات تحلیل کیس
۱۳. انجام ارزیابی خانواده و کودک و نوجوان تحت نظر سرپرست کارآموزی در مراکز ارائه‌کننده خدمات به خانواده و کودک و نوجوان
۱۴. برنامه ریزی برای ارائه خدمت به خانواده های دارای کودک و نوجوان با استفاده از تکنیک های مددکاری اجتماعی با خانواده و خانواده درمانی و اجرای مداخلات مددکاری اجتماعی برای حداقل دو خانواده تحت نظر سرپرست کارآموزی

منابع اصلی درس:

1. VIGRASS, ANDREA. (2011). *CONNECTING PARENTS AND CHILDREN THROUGH FILIAL THERAPY: EIGHT FILIAL THERAPY GROUP LESSON PLANS*. University of Lethbridge, FACULTY OF EDUCATION LETHBRIDGE, ALBERTA.
<https://www.uleth.ca/dspace/bitstream/handle/10133/3403/vigrass.%20andrea.pdf?sequence=1>
2. Lindo, Natalya A.; Akay, Sinem; Sullivan Jeffrey, M.; Meany-Walen, Kristin K. (2012). Child Parent Relationship Therapy: Exploring Parents' Perceptions of Intervention, Process, And Effectiveness. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(1): 51-61.
3. Anderson, Lorie Elizabeth; Weston, Elisabeth A.; Doueck, Howard J. and Krause, Denise J. (2002). *The Child -Centered Social Worker and the Sexually Abused Child: Pathway to Healing Social Work*, 47(4): 368-378.
4. Donald Collins, Cathleen Jordan, Heather Coleman. *An Introduction to Family Social Work*, BROOKS/ COLE CENGAGE learning. Last Edition.
5. Christine Cocker, Lucille Allain. *Advanced Social Work with Children and Families*, Edited by Learning Matters Ltd. Last Edition.
6. Penelope Melbourne. *Social Work with Children and Families, Developing advanced practice*, Routledge London and New York. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۳۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی
- ۴۰٪ ارائه گزارش های مشاهده در فیلد، برنامه ریزی برای مداخلات مددکاری اجتماعی با خانواده و مداخلات انجام شده تحت نظر سرپرست کارآموزی
- ۳۰٪ ارائه حداقل دو گزارش مورد (Case Report)

هدف کلی درس:

کودکان و نوجوانان بسیاری در کشور به طور مستقیم یا غیر مستقیم در تماس با قانون قرار دارند از آن جمله می‌توان به کودکان و نوجوانانی که به عنوان ناقض قوانین جزایی، کودکان و نوجوانان محروم از آزادی، کودکان و نوجوانان در معرض خطر، کودکان و نوجوانان بزه دیده و یا کودکان و نوجوانان شاهد و مطلع از جرم اشاره کرد. از جمله اهداف این درس آشنایی دانشجویان با قوانین و مقررات مرتبط با کودکان و نوجوانان در تماس با قانون در کشور، مفهوم مصالح عالی‌ه کودک و نوجوان و استانداردهای دادرسی ویژه کودکان و نوجوانان، رویه‌های دادرسی دوستدار کودک و نوجوان، میانجی‌گری، قضازدایی، عدالت ترمیمی، جایگزین‌های مجازات، استانداردهای حمایت از کودکان و نوجوانان شاهد و مطلع از جرم، استانداردهای مراقبت و حمایت از کودکان خردسال همراه مادر در زندان زنان و استانداردهای مراقبت جایگزین از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست است. همچنین انتظار می‌رود که در پایان این درس دانشجویان با مسائل و مشکلات کودکان و نوجوانان در تماس با قانون آشنا شده و مهارت‌های لازم برای کار با این گروه از کودکان و نوجوانان را به دست آورند. لازم به توضیح است که بدین منظور پیش‌بینی شده که بخشی از ساعات درسی دانشجویان به کارورزی در دادگاه‌های اطفال و نوجوانان، مراکز تخصصی نیروی انتظامی، کانون‌های اصلاح و تربیت و زندان زنان اختصاص داده شود.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری - ۵۱ کارآموزی):

آشنایی با اصول کلی حمایت از کودکان و نوجوانان و دادرسی منصفانه از قبیل در نظر گرفتن منافع عالی کودکان و نوجوانان، مساعدت ویژه به کودکان و نوجوانان، حق دسترسی کودکان و نوجوانان به اطلاعات، باز اجتماعی کردن کودکان و نوجوانان، اصل دادرسی کودک-محور، حفظ حریم خصوصی کودکان و نوجوانان، محرومیت از آزادی به عنوان آخرین راه چاره، غیر علنی کردن محاکمه و...

نقش مددکاران اجتماعی در حمایت از کودکان و نوجوانان در تماس با قانون

مهارت‌های ارتباط با کودکان و نوجوانان در تماس قانون و خانواده‌های آنان

آشنایی با استانداردهای دادرسی ویژه کودکان و نوجوانان (برنامه‌های قضازدایی، جایگزین‌های مجازات و عدالت ترمیمی)

آشنایی با استانداردهای حمایت از کودکان و نوجوانان شاهد و مطلع از جرم

آشنایی با استانداردهای مراقبت و حمایت از کودکان خردسال همراه مادر در زندان زنان

آشنایی با استانداردهای مراقبت جایگزین از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست

مشاهده و تهیه گزارش از فرایند دادرسی

شرکت در جلسات تحلیل کیس با حضور سرپرست در دادگاه‌های ویژه اطفال و نوجوانان

ارائه خدمات مددکاری اجتماعی به یک کیس بلند مدت و یک کیس کوتاه مدت در یکی از فیلدهای مربوط به دادگاه‌های

اطفال و نوجوانان، کلانتری‌ها، کانون‌های اصلاح و تربیت و زندان زنان تحت نظارت سرپرست

منابع اصلی درس:

۱. راهنمای دست اندرکاران و سیاست گذاران پیرامون عدالت در موضوعات مربوط به کودکان قربانی و شاهد جرم، از مجموعه کتاب‌های راهنمای عدالت کیفری، چاپ یونیسیف در ایران.
۲. ایروانیان، امیر و دیگران.. کودک آزاری: از علت شناسی تا پاسخ دهی. تهران: انتشارات خرسندی- آخرین ویرایش
۳. اداره کل اسناد و مترجمان رسمی قوه قضاییه. (۱۳۹۴). گزیده اسناد بین المللی حقوق کودک. تهران: انتشارات خرسندی.
۴. کاظمی، سید علی، چالش های حقوق کودک در ایران، انتشارات وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی- آخرین ویرایش
۵. کاظمی، سید علی و محمد بارانی، مجموعه مقالات پلیس و نظام عدالت ویژه اطفال و نوجوانان، انتشارات ناجا. آخرین ویرایش
۶. زهر، هوارد، کتاب کوچک عدالت ترمیمی، ترجمه حسین غلامی. آخرین ویرایش
۷. دادرسی ویژه نوجوانان، اینوچنتی دیجست ۳، ترجمه و چاپ یونیسیف ایران.
۸. مجموعه مقررات بین المللی مربوط به دادرسی ویژه نوجوانان، ترجمه و چاپ یونیسیف ایران. آخرین ویرایش
۹. نیازمند، ندا. آسیب‌شناسی آموزه‌های عدالت ترمیمی و کودکان برده دیده، (حقوق ایران و انگلستان). آخرین ویرایش.
10. UNICEF. *The Role of Social Work in Juvenal Justice*. Last Edition.
11. Barry C. Feld, Donna M. Bishop. *The Oxford Handbooks of Juvenile Crime and Juvenile Justice*, Published by Oxford University Press. Last Edition.
12. Roberts, Albert R. and Springer, David W. *Social Work in Juvenile and Criminal Justice Settings*. Charles & Thomas Publisher. Last Edition.
13. Robertrts, R. *Juvenile Justice Sourcebook, Past, Present, and Future*. Oxford University Press. Last Edition.
14. Springer, David W. and Roberts, Albert R. *Handbook of Forensic Mental Health with Victims and Offenders: Assessment, Treatment and Research*. New York: Springer Publication Company. Last Edition.
15. Maschi, Tina; Bradley, Carolyn; Ward, Kelly. *Forensic Social Work*. New York: Springer Publication Company. Last Edition.
16. The Committee on the Rights of the Child Report and Recommendations of the Day of General Discussions on Children of Incarcerated Parents (30 September 2011)
17. UN Guidelines for the Alternative Care of Children (24 February 2010)

شیوه ارزشیابی دانشجو :

- ۳۰٪ آزمون تشریحی
- ۵۰٪ ارائه گزارش های مشاهده فرایند دادرسی، ثبت جزئیات و شرکت در جلسات تحلیل کیس با حضور سرپرست و ارائه خدمات مددکاری اجتماعی به یک کیس بلند مدت و یک کیس کوتاه مدت در یکی از فیلدهای مربوط به دادگاه‌های اطفال و نوجوانان، کلانتری ها، کانون های اصلاح و تربیت و زندان زنان
- ۲۰٪ گزارش مورد (Case Report)

کد درس: ۲۴

نام درس: مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی در حوزه کودکان و نوجوانان

پیش نیازها: همزمان: نظریه‌های مددکاری اجتماعی مرتبط با کودکان و نوجوانان - مددکاری گروهی با کودکان و

نوجوانان - مددکاری اجتماعی با خانواده

تعداد واحد: ۲ واحد (۱ واحد نظری - ۱ واحد کارآموزی)

نوع واحد: (نظری - کارآموزی)

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود که دانشجو نسبت به الزامات مداخلات مبتنی بر شواهد شناخت پیدا کرده، یا روش طراحی آنها آشنا شود و بتواند در عمل مداخلات مبتنی بر شواهد را بکار ببرد. هدف مهم این است که دانشجو یاد بگیرد که چگونه تئوری‌های مددکاری اجتماعی را در عمل مورد استفاده قرار دهد. شناخت مداخلات و کسب مهارت لازم برای اجرای مدل‌های مددکاری اجتماعی مبتنی بر نظریه‌های موجود در سطوح کار با فرد، گروه و جامعه به منظور کمک به مراجعان مددکاری اجتماعی در حوزه کار با کودکان و نوجوانان از اهداف اساسی این درس است.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری - ۵۱ ساعت کارآموزی):

۱. الزامات و ویژگی‌های مداخلات مبتنی بر شواهد و روش طراحی آنها
۲. مداخلات مبتنی بر شواهد در خصوص پیشگیری از سوءرفتار با کودکان و نوجوانان
۳. مداخلات مبتنی بر شواهد در خصوص درمان سوءرفتار با کودکان و نوجوانان
۴. مداخلات مبتنی بر شواهد در خصوص کودکان و نوجوانان مبتلا به بیماری‌های سخت درمان (مانند سرطان) و سرپرستان قانونی و مراقبین آنان
۵. مداخلات مبتنی بر شواهد در خصوص پیشگیری از رفتارهای پرخطر در میان نوجوانان
۶. مداخلات مبتنی بر شواهد در خصوص ادغام اجتماعی نوجوانان پناهنده
۷. مداخلات مبتنی بر شواهد در خصوص کودکان و نوجوانان در شرایط بحرانی ناشی از بروز حوادث طبیعی (مانند سیل و زلزله) و انسانی (مانند جنگ)
۸. مداخلات مبتنی بر شواهد در خصوص کودکان و نوجوانان ناقض قوانین جزایی
۹. مداخلات اجتماع محور در کار با کودکان و نوجوانان و سرپرستان قانونی و مراقبین آنان
۱۰. حضور در فیلد کارآموزی و مشاهده علمی، ثبت جزئیات مداخلات مبتنی بر شواهد
۱۱. شرکت در جلسه تحلیل کیس حداقل برای دو مورد از مداخلات مبتنی بر شواهد
۱۲. اجرای حداقل یک نمونه از بسته‌های مداخله در فیلد تحت نظر سرپرست کارآموزی

- کار عملی: اجرای حداقل یک نمونه از بسته‌های مداخله در فیلد کارورزی (سرپرستی دانشجو توسط سرپرستان در فیلد کارورزی) و مشاهده علمی، ثبت جزئیات و شرکت در جلسه تحلیل کیس حداقل برای دو مورد از مداخلات مبتنی بر شواهد

۱. حسامی، فاران، پیشگیری از سوء استفاده جنسی از کودکان: اصول برنامه‌ریزی، روشها و فعالیتها برای کودکان پیش‌دبستانی و سالهای اول دبستان، تهران: نشر ساوالان، آخرین ویرایش.
۲. معارف وند، معصومه و علی، دلارام، مددکاران اجتماعی و حمایت از کودکان در شرایط بحرانی، تهران: صندوق کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف)، آخرین ویرایش.
۳. سنقری، ناهید؛ فکرآزاد، حسین و معارف وند، معصومه، (۱۳۹۳). موانع ادغام اجتماعی نوجوانان افغانستانی در جامعه ایرانی (مطالعه موردی شهر تهران). پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۳(۵): ۱۰۱-۱۲۴.
۴. محمدی، محمد؛ فرهودیان، علی؛ شعاعی، فاطمه؛ یونسی، سید جلال؛ دولتشاهی، بهروز، اثربخشی گروه درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد (ACT) بر کاهش پرخاشگری در نوجوانان بزهکار. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، آخرین ویرایش.
۵. علی نیا، وهاب؛ اقلیما، مصطفی؛ معارف وند، معصومه؛ جوادی، سیدمحمدحسین.. تأثیر مداخلات مددکاری اجتماعی گروهی با رویکرد شناختی - رفتاری بر میزان سازگاری اجتماعی کودکان بزهکار. تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، آخرین ویرایش.
۶. اقلیما، مصطفی؛ عادلایان راسی حمیده. تکنیک‌های کار با جامعه (مددکاری جامعه‌ای)، مشهد: فرانگیزش. آخرین ویرایش.
7. DePanfilis, Diane. (2006). *Child Neglect: A Guide for Prevention, Assessment, and Intervention*. U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families Children's Bureau, Office on Child Abuse and Neglect. Last Edition.
8. Safarabadi-Farahani A, Maarefvand M, Biglarian A, Khubchandani J. (2016). Effectiveness of a Brief Psychosocial Intervention on Quality of Life of Primary Caregivers of Iranian Children With Cancer: A Randomized Controlled Trial. *J Pediatr Nurs*. 31, e262-e270.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

۳۰٪ امتحان تشریحی

۵۰٪ ارائه گزارش‌های مشاهده و اجرای مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی در فیلد کودکان و نوجوانان تحت نظر سرپرست کارآموزی

۲۰٪ تهیه و ارائه گزارش مورد (Case Report)

کد درس: ۲۵

نام درس: روش تحقیق پیشرفته در مددکاری اجتماعی با کودکان و نوجوانان

پیش نیازها همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

دانشجو باید توانائی استفاده از الگوهای کتابخانه‌ای و روش‌های مختلف جستجو در بانک‌های اطلاعاتی مهم در رشته مددکاری اجتماعی و حوزه کودکان و نوجوانان و سرویس‌های کتابخانه‌ای دانشگاه محل تحصیل خود را داشته باشد. دانشجو باید در پایان این درس با روش‌های پژوهش کمی و کیفی در حوزه کودکان و نوجوانان، ملاحظات اخلاقی به منظور انجام پژوهش در حوزه کودکان و نوجوانان، تفاوت‌های روش‌شناختی در پژوهش‌های مرتبط با کودکان و نوجوانان و بزرگسالان، مبنای فلسفی تحقیق و هرم شواهد و منطق و کاربرد طرح‌های کمی و کیفی پژوهش آشنا شده باشد.

در عین حال لازم است دانشجو ملاحظات ویژه در خصوص نمونه‌گیری در پژوهش‌های مربوط به کودکان و نوجوانان و جمعیت‌های پنهان، روش طراحی و انتخاب ابزار، روش‌های جمع‌آوری و تحلیل داده‌های کمی و کیفی را در این درس بیاموزد. همچنین آشنایی با اصول مقاله نویسی، ارزیابی مقاله و تدوین طرح پژوهش و نحوه به کار گرفتن آنها در این درس مورد توجه قرار خواهند گرفت.

شرح درس و رئوس مطالب (۵۱ ساعت نظری):

۱. مبنای فلسفی تحقیق (معرفت‌شناسی، انسان‌شناسی و هستی‌شناسی پژوهش کمی و کیفی؛ تمایز روش و روش‌شناسی، منطق روش؛ کلیات انواع تبیین)
۲. آشنایی با هرم شواهد
۳. آشنایی با منطق و کاربرد طرح‌های کمی پژوهش (گزارش مورد؛ بررسی موارد؛ مطالعات مقطعی؛ مطالعات بوم‌شناختی؛ مطالعات مورد- شاهدهی؛ مطالعات هم‌گروهی تاریخی؛ مطالعات هم‌گروهی؛ کارآزمایی بالینی و کارآزمایی اجتماع)
۴. آشنایی با منطق و کاربرد طرح‌های کیفی پژوهش (گراندد تئوری، اتنوگرافی، تحلیل محتوا، تحلیل روایت، تحقیق در عمل، مطالعه موردی، دلفی و تحقیق اجتماع محور)
۵. جامعه و نمونه در پژوهش‌های کمی و کیفی مرتبط با کودکان و نوجوانان و جمعیت‌های پنهان
۶. انتخاب و طراحی ابزارهای اندازه‌گیری استاندارد
۷. روش‌های جمع‌آوری داده در پژوهش‌های مرتبط با کودکان و نوجوانان به‌ویژه تفاوت نمونه‌گیری در جمعیت‌های پنهان و سخت دسترس (مثل کودکان خیابانی و کودکان و نوجوانان ناقض قانون)
۸. تحلیل داده‌های کمی
۹. منطق آمار توصیفی و تحلیلی (تعمیم، علیت، همبستگی، نحوه‌ی انتخاب آزمون آماری متناسب)
۱۰. آمار توصیفی و آمار تحلیلی مقدماتی
۱۱. آمار تحلیلی پیشرفته با تأکید بر منطق آماری تحلیل واریانس؛ تحلیل رگرسیون خطی؛ تحلیل مسیر و تحلیل عاملی
۱۲. تحلیل داده‌های کیفی
۱۳. تفاوت‌ها و مشخصات پژوهش در حوزه کودکان و نوجوانان در مقایسه با پژوهش در حوزه بزرگسالان

۱۴. آشنایی با روش‌های کاربردی در پژوهش مددکاری کودکان و نوجوانان (تحقیق عملی مشارکتی با کودکان و نوجوانان، داستان‌گویی، نقاشی و ...)
۱۵. آشنایی با بانک‌های اطلاعاتی و روش‌های جستجوی منابع
۱۶. اصول مقاله‌نویسی
۱۷. اصول ارزیابی مقالات
۱۸. اصول تدوین طرح پژوهش
۱۹. ملاحظات اخلاقی در پژوهش در حوزه کودکان و نوجوانان

منابع اصلی درس:

۱. ریچارد ام. گرینل، یوان ای. آن رو. پژوهش و ارزیابی در مددکاری اجتماعی: رویکردهای پژوهشی کمی و کیفی. ترجمه طلعت اللهیاری و اکبر بخشی‌نیا. تهران: نشر دانژه. آخرین ویرایش.
2. PUNCH, SAMANTHA. (2002). RESEARCH WITH CHILDREN The same or different from research with adults?. *Childhood*, 9(3): 321-341.
3. Einarsdóttir, Jóhanna. (2007). Research with children: methodological and ethical challenges. *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2):197-211.
4. Alderson, P. 'Children as researchers. The effects of participatory rights on research methodology', in P. Christensen and A. James (eds) *Research with Children. Perspectives and Practices*, pp. 241-57. London : RoutledgeFalmer. Last Edition.
5. Fargas-Malet, M., McSherry, D., Larkin, E., & Robinson, C. (2010). Research with children: Methodological issues and innovative techniques. *Journal of early childhood research*, 8(2), 175-192.
6. Harris, Catherine, et al. (2015). "'Big Brother welcomes you': exploring innovative methods for research with children and young people outside of the home and school environments." *Qualitative Research*, 15(5): 583-599.
7. Hilppö, Jaakko, et al. (2016). "Visual tools as mediational means: A methodological investigation." *Journal of Early Childhood Research* : 1476718X15617795.
8. Eldén, Sara. (2012). "Inviting the messy: Drawing methods and 'children's voices'." *Childhood*: 0907568212447243.
9. Grinnell, Richard M., and Yvonne A. Unrau, eds. *Social work research and evaluation: Quantitative and qualitative approaches*. New York: Oxford Univ. Press. Last Edition.
10. Kreuger, Larry W., and W. Lawrence Neuma. *Social work research methods: Qualitative and quantitative applications*. Boston: Pearson, Allyn, and Bacon. Last Edition.
11. Yegidis, Bonnie L., and Robert W. Weinbach. *Research methods for social workers*. Boston: Allyn and Bacon. Last Edition.
12. Rubin, Allen, and Earl R. Babbie. *Research Methods for Social Work*. Belmont, CA: Thomson Brooks Cole. Last Edition.
13. Patton M Q. *Qualitative Research & Evaluation Methods*. London: Sage. Last Edition.

شیوه ارزیابی دانشجویان:
 ۵۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی
 ۴۰٪ کارگروهی در حین ترم
 ۱۰٪ حل مسئله

کد درس: ۲۶

نام درس: زبان انگلیسی تخصصی

پیش نیازها همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

آشنا نمودن دانشجویان با دستور زبان انگلیسی به منظور درک مطالب تخصصی مربوطه و ارتقاء مهارت نگارش در متون تخصصی با تأکید بر حوزه کودکان و نوجوانان هدف اصلی این درس بشمار می رود، از دانشجویان انتظار می‌رود در پایان این درس قادر باشند:

الف- درک بهتری از دستور زبان انگلیسی پیدا کنند.

ب- دایره لغات تخصصی خود را در مددکاری اجتماعی خصوصاً در زمینه کار با کودکان و نوجوانان افزایش دهند.

پ- مهارت خود را در درک مطلب متون تخصصی مددکاری اجتماعی ارتقاء دهند.

ت- مهارت خود را در مرور نمودن و درک مطلب سریع مقالات انگلیسی افزایش دهند.

ث- مهارت خود را در نوشتن نامه‌های رسمی و غیر رسمی ارتقاء دهند.

ج- ساختار یک مقاله علمی در زبان انگلیسی را فرا گیرند.

چ- مهارت خود را در نوشتن مقاله انگلیسی ارتقاء دهند.

ح- مهارت ارزیابی و بررسی علمی یک مقاله انگلیسی را فرا گیرند.

خ- مهارت ارائه یک مطلب علمی به زبان انگلیسی را فرا گیرند.

شرح درس و رئوس مطالب (۳۴ ساعت نظری):

مروری بر مطالب اساسی در دستور زبان انگلیسی

آشنایی با مهارت درک مطلب و استفاده از تکنیک‌های آن

کار روی درک مطلب متون تخصصی مددکاری اجتماعی

نکات مهم در مرور نمودن و درک مطلب سریع مقالات انگلیسی

واژگان تخصصی در مددکاری اجتماعی

آشنایی با ساختار یک مقاله علمی انگلیسی

نکات مهم در امر نگارش با تأکید بر یک مقاله علمی

آشنایی با مرجع‌نویسی در مقالات علمی انگلیسی

مدیریت سیستم‌های مرجع نویسی

آشنایی با مجلات علمی مددکاری اجتماعی و نحوه جستجو در آنها

نکات مهم در ارزیابی و بررسی یک مقاله علمی

نوشتن نامه‌های رسمی و غیر رسمی در زبان انگلیسی

آشنایی با چگونگی فرآیند submission در یک مجله علمی

۱. مارتین آرنودت، مری آلن برت، راهنما و ترجمه نگارش پیشرفته (Paragraph Development)، ترجمه الهه مظاهری، اصفهان: انتشارات آسمان نگار، آخرین ویرایش.
۲. داود خزایی، اسماعیل حسینی. انگلیسی برای دانشجویان مددکاری اجتماعی، تهران: انتشارات سمت- آخرین ویرایش.
۳. مقالات علمی-تخصصی مجلات مددکاری اجتماعی
4. Turner F. J. *Social Work Treatment: Interlocking Theoretical Approaches*, Oxford: Oxford University Press. Last Edition.
5. Payne. M. *Modern Social Work Theory*. London: Palgrave Macmillan. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۵۰٪ امتحان کتبی شامل دستور زبان- دایره لغات تخصصی- درک مطلب تخصصی- نگارش
- ۳۵٪ ارائه کار عملی: نوشتن یک مقاله یا گزارش علمی در حیطه کار با کودکان و نوجوانان
- ۱۵٪ شرکت در کارهای گروهی: تمرین مهارت‌های نوشتن، ارائه مطلب و ارزیابی/داوری

کد درس: ۲۷

نام درس: پایان نامه

پیش‌نیازها همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: -

هدف کلی درس:

هدف از پایان نامه و رساله این است که ذهن دانشجو را در مسیر مسائل اجتماعی در حوزه کودکان و نوجوانان به حرکت در آورد و او را برای آینده‌ای بهتر آماده سازد. پایان‌نامه اولین تجربه در تحقیقات دانشگاهی به شمار می‌آید. دانشجو می‌تواند با یک نوع تلاش پژوهشی و جامعیت مورد نیاز در تحقیق آشنا شود و این مقدمه‌ای برای کار تحقیقی دوره دکترا باشد. همچنین این واحد می‌تواند دانشجو را دست کم در یک جنبه خاص از موضوع حرفه‌ای یا آکادمیک ماهر سازد.

شرح درس و رئوس مطالب:

رعایت مفاد آیین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مصوبه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی

- تفکر جهت انتخاب موضوع و به دنبال آن پژوهش و تحقیق و آرایه راهکارهای مناسب
- تقویت نگرش تحقیقی
- طراحی و مدیریت تحقیق
- جستجوی هدفمند در ادبیات علمی
- بکارگیری روش‌های مناسب جمع‌آوری داده‌ها
- بکارگیری روش‌های مناسب تحلیل داده‌ها
- نگارش پایان نامه
- ارائه مناسب پایان نامه
- استدلال و تفکر منطقی

مراحل انجام کار:

- ۱- انتخاب عنوان و نگارش طرح مقدماتی تحقیق (Proposal)
- ۲- تصویب طرح مقدماتی تحقیق (Proposal) در مراجع مربوطه
- ۳- اجرای پایان نامه
- ۴- نگارش و دفاع

منابع اصلی درس:

شیوه ارزشیابی دانشجو:

ارزشیابی از طریق داوران و کمیته داوری مربوط به پایان نامه‌ها انجام خواهد گرفت.

هدف کلی درس:

مفهوم "حمایت از کودکان و نوجوانان" به پیشگیری و پاسخ به خشونت، استثمار، سوء استفاده از کودکان و نوجوانان (از جمله بهره‌کشی جنسی، قاچاق، کار کودکان و نوجوانان)، شیوه‌های سنتی مضر مانند قطع عضو/برش دستگاه تناسلی زنان و ازدواج کودکان و نوجوانان اشاره دارد. از جمله اهداف این درس آشنایی دانشجویان با مفهوم حمایت از کودکان و نوجوانان و اصول آن، اسناد و استانداردهای بین‌المللی حمایت از کودکان و نوجوانان، مفهوم خشونت علیه کودکان و نوجوانان و توانایی شناخت انواع کودک‌آزاری (شامل خشونت، غفلت و بهره‌کشی) و سیاست‌های حمایت از کودکان و نوجوانان (به ویژه در شرایط بحرانی ناشی از حوادث طبیعی مانند سیل و زلزله و انسانی مانند جنگ) است. همچنین انتظار می‌رود که در پایان این درس دانشجویان مهارت تشخیص مسائل مختلف مربوط به حمایت از کودکان و نوجوانان را کسب کنند و بتوانند مداخلات لازم در جهت ایجاد محیط حامی کودک و نوجوان را انجام دهند.

شرح درس و رئوس مطالب (۳۴ ساعت نظری):

۱. مفهوم حمایت از کودک و نوجوان و سیاست‌های مرتبط با آن در دنیا
۲. شناخت محیط حامی کودک و نوجوان و مولفه‌های آن
۳. آشنایی با انواع تهدید و خشونت علیه کودکان و نوجوانان
۴. آشنایی با حمایت از کودک و نوجوان در شرایط بحران
۵. تاریخچه حمایت از اطفال در اسناد بین‌المللی
۶. آشنایی با فرایند هنجارسازی در سطح بین‌المللی
۷. آشنایی با انواع اسناد بین‌المللی و قابلیت الزام آور آنها
۸. آشنایی با مهم‌ترین اسناد بین‌المللی (پیمان نامه حقوق کودک و مقاله نامه های سازمان بین‌المللی کار مانند مقاله نامه ۱۸۲)
۹. جایگاه مددکاران اجتماعی در پیشبرد و تحقق پیمان نامه جهانی حقوق کودک
۱۰. کنوانسیون‌های ژنو
۱۱. میثاق حقوق مدنی سیاسی
۱۲. میثاق حقوق اقتصادی-اجتماعی
۱۳. اسناد بین‌المللی مرتبط با کودکان و نوجوانان در تماس با قانون مانند میثاق حقوق مدنی و سیاسی کنوانسیون ۱۹۹۳ لاهه در خصوص فرزند خواندگی، حداقل مقررات سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان (مقررات پکن)، رهنمودهای سازمان ملل متحد برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان (رهنمودهای ریاض)، مقررات سازمان ملل برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی، اصول راهبردی راجع به عدالت نسبت به اطفال بزه‌دیده و شهود، رهنمودهای مربوط به عدالت در موضوعات مربوط به کودکان و نوجوانان قربانی و شاهد جرم و اصول بنیادین استفاده از برنامه‌های عدالت ترمیمی در موضوعات کیفری، میثاق اسلامی حقوق کودک و...

۱۴. آشنایی با حداقل استانداردهای حمایت از کودکان و نوجوانان در شرایط بحران و قابلیت پیاده کردن این اطلاعات (تحلیل وضعیت، شناسایی کودکان و نوجوانان در معرض خطر، ایجاد فضاهای دوستدار کودک، حمایت از کودکان و نوجوانان جدا شده و اقدام برای بازپیوند خانواده، حمایت‌های روانی- اجتماعی برای کودکان و نوجوانان)

منابع اصلی درس:

۱. یونیسف، سیاست‌های حمایت از کودک، آخرین ویرایش.
۲. یونیسف، محیط حامی کودک، آخرین ویرایش.
۳. گروه کاری حمایت از کودکان، استانداردهای حداقلی حمایت از کودک در شرایط بحران، آخرین ویرایش.
۴. معارف وند، معصومه و علی، دلارام، مددکاران اجتماعی و حمایت از کودک در شرایط بحران، تهران: یونیسف و سازمان بهزیستی کشور، آخرین ویرایش.
۵. یونیسف، گزارش جهانی خشونت علیه کودکان، آخرین ویرایش.
۶. یونیسف، خلاصه گزارش جهانی خشونت علیه کودکان، آخرین ویرایش.
7. Featherstone, Brid; White, Sue; Morris, Kate; White, Susan. *Re-Imagining Child Protection: Towards Humane Social Work with Families*. Bristol: Policy Press. Last Edition.
8. John Hopkins School of Advanced International Studies. *100 Best Practices in Child Protection, A series of 100 best practice*, Last Edition.
9. Warner, Joanne. *The emotional politics of social work and child protection*. Last Edition.
10. Gitterman, Alex. *Handbook of Social Work Practice with Vulnerable and Resilient Populations*. Colombia University Press. Last Edition.
11. Gilbert, Neil; Parton, Nigel; Skivenes, Marit. *Child Protection Systems: International Trends and Orientations*. Oxford University press. Last Edition.
12. Davies, Liz and Duckett, Nora. *Proactive Child Protection and Social Work*. Published by Learning Matters. Last Edition.
13. Munro, Eileen. *Effective Child Protection*, SAGE Publication. Last Edition.
14. Child Hope UK. *Child Protection Policies and Procedures Toolkit*, Published by Consortium for Street Children. Last Edition.
15. Lawrence, Anne. *Principles of Child Protection: Management and Practice*. Open University Press. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی :

۶۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۴۰٪ سمینار

کد درس: ۲۹

نام درس: مددکاری اجتماعی با کودکان و نوجوانان مبتلا و متأثر از HIV/AIDS

پیش‌نیازها همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

کودکان و نوجوانانی که با ایدز زندگی می‌کنند و یا به دلیل ابتلای والدین یا مراقبینشان به این بیماری از آن متأثر هستند با مشکلات متعددی در زندگی مواجه‌اند که نیازمند مداخلات و حمایت‌های تخصصی به ویژه از جانب مددکاران اجتماعی هستند. آشنایی مددکاران اجتماعی با مسائل پیرامونی کودکان و نوجوانانی که با ایدز زندگی می‌کنند و چارچوب حمایت‌های روانی-اجتماعی از آنان، آشنایی با موقعیت کودکان و نوجوانانی که با والدین مبتلا به ایدز زندگی می‌کنند و مهارت‌های زندگی مورد نیاز آنها و همچنین وضعیت کودکان و نوجوانان یتیم ایدز و مداخلات مرتبط با آنها اهداف اصلی این درس را تشکیل می‌دهند.

شرح درس و رئوس مطالب (۳۴ ساعت نظری):

۱. مبانی پایه‌ی مرتبط با HIV/AIDS و روش‌های درمانی

۲. اصول اساسی مددکاری اجتماعی در کمک به بیماران مبتلا (با تمرکز بر کودکان و نوجوانان)

۳. نحوه‌ی مدیریت مراجعانی که با ایدز زندگی می‌کنند (با تمرکز بر کودکان و نوجوانان)

۴. مددکاری گروهی در ارتباط با بیمارانی که با ایدز زندگی می‌کنند و خانواده‌هایشان

۵. پیامدهای زندگی در محیط خانوادگی متأثر از ایدز

۶. مهارت‌های زندگی مورد نیاز کودکان و نوجوانانی که با خانواده‌های مبتلا به ایدز زندگی می‌کنند

۷. اصول حمایت از کودکان و نوجوانان یتیم ایدز

منابع اصلی درس:

1. Linsk, Nathan L.; Mason, Sally. (2004) Stresses on Grandparents and Other Relatives Caring for Children Affected by HIV/AIDS. *Health & Social Work*. 1;29(2):127-36.
2. Poindexter, Cynthia Cannon. *Handbook of HIV and Social Work: Principles, Practice, and Populations*. John Wiley & Sons. Last Edition.
3. UNICEF EAPRO (2009). *Access to Essential Needs and Services for Children - Orphans and Poverty Status: A Study on Cambodia, Thailand and Viet Nam*. UNICEF East Asia and Pacific Regional Office, Bangkok, Thailand.
4. Japheth Jaoko. *HIV/AIDS ISSUES IN SOCIAL WORK PRACTICE*. NACSW. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجویان:

۵۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۵۰٪ کارگروهی در کلاس

هدف کلی درس:

دانشجوی مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی کودکان و نوجوانان باید دانش لازم برای برقراری ارتباط مؤثر با کودکان و نوجوانان و خانواده‌هایشان را کسب نماید. از جمله اهداف این درس آشنایی دانشجویان با رویکردهای نظری ارتباطات بین فردی و ارتباطات برای توسعه، تفاوت‌های ارتباطات عادی و ارتباطات حرفه‌ای و نیز آشنایی با کدهای حرفه‌ای برقراری ارتباط بین فردی به ویژه با کودکان و نوجوانان است. از دیگر اهداف این درس آشنایی دانشجویان با مهارت‌های بین فردی: شامل انتقال نشاط، علاقه، گرما؛ استفاده کردن از انواع مختلف سوالات؛ گوش دادن فعال و درک نشانه‌های غیرکلامی، استفاده از بازی، هنر و فعالیت‌های تکاملی مناسب است.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری):

۱. اهمیت برقراری ارتباط مؤثر میان مددکاران اجتماعی، کودکان و نوجوانان و خانواده‌هایشان

۲. مولفه‌های ارتباط مؤثر از دیدگاه کودکان و نوجوانان

۳. دیدگاه‌های نظری در خصوص ماهیت ارتباطات

۴. مهارت‌های عملی برای برقراری ارتباط مؤثر با کودکان و نوجوانان

۵. چگونگی بهره‌گیری از ارتباطات مؤثر برای ارزیابی کودکان و نوجوانان

منابع اصلی درس:

۱. لیثمن جولیس. ارتباطات در مددکاری اجتماعی. ترجمه ضا دستجردی. آخرین ویرایش.
2. Koprowska, J. *Communication and Interpersonal Skills in Social Work*. Exeter: Learning Matters. Last Edition.
3. Lefevre, M. *Communicating with Children and Young People: Making a difference*. Policy Press, Bristol. Last Edition.
4. Lishman, J. *Communication and Social Work*. Basingstoke, Palgrave Macmillan. Last Edition.
5. Johanna Woodcock Ross. *Specialist Communication Skills for Social Workers :Focusing on service users' needs*. Macmillan International Higher Education. Last Edition.
6. Kolucki B, Lemish D. *Communicating with children: principles and practices to nurture, inspire, excite, educate and heal*. UNICEF. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجو :

۵۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۵۰٪ کارگروهی در کلاس

هدف کلی درس:

فرزندپروری مطلوب یک روش، مجموعه‌ای از قوانین و یا یک "سبک" تربیتی است. هدف از این درس آشنایی دانشجویان با مراحل رشد کودکان و نوجوانان (به ویژه تا ۶ سالگی که تأثیر بسیار معناداری در شکل‌گیری شخصیت کودک دارد)، شیوه‌های فرزندپروری مثبت در هر دوره از زندگی کودکان و نوجوانان و مشکلات رایج در این خصوص است. انتظار می‌رود که دانشجو در پایان این درس دانش و مهارت‌های لازم را برای راهنمایی خانواده‌ها در مورد رفتار بدون خشونت با کودکان و نوجوانان، چگونگی تنبیه و تشویق آنان، نحوه قانون‌گذاری، قاطعیت، شرایط و چگونگی بازی با کودکان و نوجوانان کسب کرده باشد.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری):

۱. تربیت در گذشته و امروز
۲. شیوه‌های فرزندپروری
۳. قاطعیت والدین
۴. رشد جسمی و ذهنی در دوران کودکی
۵. رشد جسمی و ذهنی در دوران نوجوانی
۶. بهداشت بلوغ در دختران و پسران
۷. مشکلات رایج رفتاری کودکان و نوجوانان (تاخن جویدن، گاز گرفتن، پرت کردن و ...) و نحوه مواجه شدن با آنها
۸. نحوه استفاده از تلویزیون و وسائل الکترونیکی

منابع اصلی درس:

۱. احمدی شیرازی، مریم. خانواده چه نقشی در پرورش فرزند دارد؟ نشر مادران امروز (مام). آخرین ویرایش.
۲. احمدی شیرازی، مریم. چگونه بدون تنبیه تربیت کنیم؟ نشر مادران امروز (مام). آخرین ویرایش.
۳. احمدی شیرازی، مریم. مفهوم قاطعیت در رفتار با فرزند چیست؟ نشر مادران امروز (مام). آخرین ویرایش.
۴. احمدی شیرازی، مریم. چگونه با فرزند خود رفتار کنیم؟ نشر مادران امروز (مام). آخرین ویرایش.
۵. احمدی شیرازی، مریم. چگونه کودکان را در زندگی مشارکت دهیم؟ نشر مادران امروز (مام). آخرین ویرایش.
۶. سلحشور، ماندانا. آموزش مسئولیت‌پذیری به کودکان، نشر مادران امروز (مام). آخرین ویرایش.
۷. صنعتی، مهدخت. از تجربه‌های کار با کودکان (سه جلد)، تهران: موسسه پژوهشی کودکان دنیا. آخرین ویرایش.
8. Eanes, Rebecca and Markham, Laura. *Positive Parenting: An Essential Guide*. TarcherPerigee. Last Edition.
9. Juffer, Femmie; Bakermans-Kranenburg, Marian J. and van IJzendoorn, Marinus H. *Promoting Positive Parenting: An Attachment-Based Intervention*, Published by Taylor and Francis Group. Last Edition.

10. Kohn, Alfie. *Unconditional Parenting: Moving from Rewards and Punishments to Love and Reason*. New York: Atria / Simon & Schuster. Last Edition.
11. Leo, Pam. *Connection Parenting: Parenting Through Connection Instead of Coercion, Through Love Instead of Fear*. Wyatt-MacKenzie. Last Edition.
12. Sinclair, Ruth. *Views on Positive Parenting and Non-violent Upbringing*. Council of Europe. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجو :

۶۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۴۰٪ سمینار

کد درس: ۳۲

عنوان درس: مددکاری اجتماعی در مراکز اقامتی کودکان و نوجوانان
پیش‌نیازها همزمان: ندارد
تعداد واحد: ۱ واحد
نوع واحد: نظری
هدف کلی درس:

دانشجو باید در پایان این درس با انواع مراکز اقامتی کودکان و نوجوانان از جمله مراکز نگهداری کودکان و نوجوانان فاقد سرپرست مؤثر و کانون‌های اصلاح و تربیت را بشناسد، با مشکلاتی که کودکان و نوجوانان مقیم این مراکز با آنها مواجه هستند، آشنا شده باشد، خدماتی را که ویژه این کودکان و نوجوانان طراحی شده است، بشناسد و با نقش‌های مددکاران اجتماعی در کار با کودکان و نوجوانان مقیم این مراکز آشنا شده و مهارت‌های لازم برای اجرای آنها را کسب کرده باشد. دانشجو باید در پایان این درس بداند چالش‌های کار با کودکان و نوجوانان مقیم مراکز اقامتی چه هستند و به چه شیوه‌ای می‌توان با چالش‌ها مواجه شد. علاوه بر آشنایی با خدماتی که این کودکان و نوجوانان در طول دوره اقامت خود نیاز دارند، ضرورت دارد دانشجو با مداخلاتی که پس از ترخیص آنها از مراکز اقامتی باید اجرا شوند، آشنا شده و از مهارت‌های لازم برای اجرای آنها برخوردار باشد.

شرح درس و رئوس مطالب (۱۷ ساعت نظری):

۱. کودکان و نوجوانان در مراکز اقامتی کوتاه مدت (مانند بیمارستان)
۲. کودکان و نوجوانان در مراکز اقامتی بلند مدت (مانند کانون‌های اصلاح و تربیت، مراکز نگهداری کودکان و نوجوانان (شبه خانواده) و مراکز نگهداری کودکان و نوجوانان دارای معلولیت)
۳. مراقبت جایگزین، فرایند فرزندخواندگی و امین موقت
۴. حقوق کودکان و نوجوانان در مراکز اقامتی
۵. نیازهای کودکان و نوجوانان در سنین مختلف در مراکز اقامتی کوتاه مدت و بلند مدت
۶. نحوه ارتباط با کودکان و نوجوانان و خانواده‌های آنان و ملاحظات مربوط به کار با مراجعان غیرداوطلب با تمرکز بر کودکان و نوجوانان مقیم مراکز اقامتی و خانواده آنها
۷. نحوه پیگیری مسائل کودکان و نوجوانان در تماس قانون
۸. کاربرد مدیریت مورد در کار با کودکان و نوجوانان مقیم مراکز اقامتی
۹. نقش مددکار در بازپیوند خانواده

منابع اصلی درس:

۱. رزاقی، رضا، فرزند پذیری (فرزندخواندگی)، تهران: انتشارات سازمان بهزیستی کشور- آخرین ویرایش.
2. Brodzinsky D, Palacios J, editors. *Psychological issues in adoption: Research and practice*. Greenwood Publishing Group. Last Edition.
3. George V. *Foster Care: Theory & Practice (ILS 130)*. Routledge. Last Edition.
4. Fitz-Gibbon AL, Fitz-Gibbon JH. *Welcoming Strangers: Nonviolent Re-parenting of Children in Foster Care*. Routledge. Last Edition.
5. Barth RP. *Adoption and disruption: Rates, risks, and responses*. Routledge. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

۶۰٪ امتحان پایان ترم بصورت تشریحی

۴۰٪ سمینار

فصل چهارم
استانداردهای برنامه
آموزشی رشته مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان
در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

استانداردهای برنامه‌های آموزشی رشته‌های تحت پوشش شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی

موارد زیر، حداقل موضوعاتی هستند که بایستی در فرایند ارزیابی برنامه‌های آموزشی توسط ارزیابان مورد بررسی قرار گیرند:

* ضروری است، دوره، فضاها و امکانات آموزشی عمومی مورد نیاز از قبیل: کلاس درس اختصاصی، سالن کنفرانس، قفسه اختصاصی کتاب در گروه، کتابخانه عمومی، مرکز کامپیوتر مجهز به اینترنت با سرعت کافی و نرم افزارهای اختصاصی، وب سایت اختصاصی گروه و سیستم بایگانی آموزشی را در اختیار داشته باشد.

* ضروری است، گروه آموزشی، فضاهای اختصاصی مورد نیاز، شامل: آزمایشگاه‌های اختصاصی، عرصه‌های بیمارستانی و اجتماعی را براساس مفاد مندرج در برنامه آموزشی در اختیار فراگیران قرار دهد.

* ضروری است، دپارتمان آموزشی، فضاهای رفاهی و فرهنگی مورد نیاز، شامل: اتاق استادان، اتاق دانشجویان، سلف سرویس، نمازخانه، خوابگاه و امکانات فرهنگی ورزشی را در اختیار برنامه قرار دهد.

* ضروری است که عرصه‌های آموزشی خارج دپارتمان دوره‌های چرخشی، مورد تایید قطعی گروه ارزیابان باشند.

* ضروری است، جمعیت‌ها و مواد اختصاصی مورد نیاز برای آموزش شامل: بیمار، تخت فعال بیمارستانی، نمونه‌های آزمایشگاهی، نمونه‌های غذایی، دارویی یا آرایشی برحسب نیاز برنامه آموزشی به تعداد کافی و تنوع قابل قبول از نظر ارزیابان در دسترس فراگیران قرار داشته باشد.

* ضروری است، تجهیزات سرمایه‌ای و مصرفی مورد نیاز مندرج در برنامه در اختیار مجریان برنامه قرار گرفته باشد و کیفیت آن‌ها نیز، مورد تایید گروه ارزیاب باشد.

* ضروری است، امکانات لازم برای تمرینات آموزشی و انجام پژوهش‌های مرتبط، متناسب با رشته مورد ارزیابی در دسترس هیئت علمی و فراگیران قرار داشته باشد و این امر، مورد تایید ارزیابان قرار گیرد.

* ضروری است، دپارتمان آموزشی مورد ارزیابی، هیئت علمی مورد نیاز را بر اساس موارد مندرج در برنامه آموزشی و مصوبات شورای گسترش در اختیار داشته باشد و مستندات آن در اختیار گروه ارزیاب قرار گیرد.

* ضروری است، دپارتمان آموزشی برای تربیت فراگیران دوره، کارکنان دوره دیده مورد نیاز را طبق آنچه در برنامه آموزشی آمده است، در اختیار داشته باشد.

* ضرورت دارد که برنامه آموزشی (Curriculum) در دسترس تمام مخاطبین قرار گرفته باشد.

* ضروری است، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، گایدلاین‌ها، قوانین و مقررات آموزشی در دسترس همه مخاطبین قرار داشته باشد و فراگیران در ابتدای دوره، در مورد آنها توجیه شده باشند و مستندات آن در اختیار ارزیابان قرار گیرد.

* ضروری است که منابع درسی اعم از کتب و مجلات مورد نیاز فراگیران و اعضای هیات علمی، در قفسه کتاب گروه آموزشی در دسترس باشند.

* ضروری است که فراگیران در طول هفته، طبق تعداد روزهای مندرج در قوانین جاری در محل کار خود حضور فعال داشته، وظایف خود را تحت نظر استادان یا فراگیران ارشد انجام دهند و برنامه هفتگی یا ماهانه گروه در دسترس باشد.

* ضروری است، محتوای برنامه کلاس‌های نظری، حداقل در ۸۰٪ موضوعات با جدول دروس مندرج در برنامه آموزشی انطباق داشته باشد.

* ضروری است، فراگیران، طبق برنامه تنظیمی گروه، در کلیه برنامه‌های آموزشی و پژوهشی گروه، مانند کنفرانس‌های درون گروهی، سمینارها، کارهای عملی، کارهای پژوهشی و آموزش رده‌های پایین‌تر حضور فعال داشته باشند و مستندات آن در اختیار ارزیابان قرار داده شود.

* ضروری است، فرایند مهارت‌آموزی در دوره، مورد رضایت نسبی فراگیران و تایید ارزیابان قرار گیرد.

- * ضروری است، مقررات پوشش (Dress code) در شروع دوره به فراگیران اطلاع رسانی شود و برای پایش آن، مکانیسم‌های اجرایی مناسب و مورد تایید ارزیابان در دیپارتمان وجود داشته باشد.
- * ضروری است، فراگیران از کدهای اخلاقی مندرج در کوریکولوم آگاه باشند و به آن عمل نمایند و عمل آنها مورد تایید ارزیابان قرار گیرد.
- * ضروری است، در گروه آموزشی برای کلیه فراگیران کارپوشه آموزشی (Portfolio) تشکیل شود و نتایج ارزیابی‌ها، گواهی‌های فعالیت‌های آموزشی، داخل و خارج از گروه آموزشی، تشویقات، تذکرات و مستندات ضروری دیگر در آن نگهداری شود.
- * ضروری است، فراگیران کارنمای (Log book) قابل قبولی، منطبق با توانمندی‌های عمومی و اختصاصی مندرج در برنامه مورد ارزیابی در اختیار داشته باشند.
- * ضروری است، فراگیران بر حسب نیمسال تحصیلی، مهارت‌های مداخله‌ای اختصاصی لازم را براساس موارد مندرج در برنامه انجام داده باشند و در کارنمای خود ثبت نموده و به امضای استادان ناظر رسانده باشند.
- * ضروری است، کارنما به طور مستمر توسط فراگیران تکمیل و توسط استادان مربوطه پایش و نظارت شود و بازخورد مکتوب لازم به آنها ارائه گردد.
- * ضروری است، فراگیران در طول دوره خود، در برنامه‌های پژوهشی گروه علمی مشارکت داشته باشند و مستندات آن در دسترس باشد.
- * ضروری است، فراگیران بر حسب سال تحصیلی، واحدهای خارج از گروه آموزشی را (در صورت وجود) گذرانده و از مسئول عرصه مربوطه گواهی دریافت نموده باشند و مستندات آن به رویت گروه ارزیاب رسانده شود.
- * ضروری است، بین گروه آموزشی اصلی و دیگر گروه‌های آموزشی همکاری‌های علمی بین رشته‌ای از قبل پیش‌بینی شده و برنامه‌ریزی شده وجود داشته باشد و مستنداتی که مبین این همکاری‌ها باشند، در دسترس باشد.
- * ضروری است، در آموزش‌های حداقل از ۷۰٪ روش‌ها و فنون آموزشی مندرج در برنامه، استفاده شود.
- * ضروری است، فراگیران در طول دوره خود به روش‌های مندرج در برنامه، مورد ارزیابی قرار گیرند و مستندات آن به گروه ارزیاب ارائه شود.
- * ضروری است، دانشگاه یا مراکز آموزشی مورد ارزیابی، واجد ملاک‌های مندرج در برنامه آموزشی باشند.

فصل پنجم
ارزشیابی برنامه آموزشی رشته
مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان
در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

ارزشیابی برنامه (Program Evaluation)

نحوه ارزشیابی تکوینی برنامه:

ارزشیابی تکوینی در طول اجرای برنامه درسی و در پایان هر سال تحصیلی انجام خواهد شد. دانشجویان، اساتید و سرپرستان کارورزی در ارزشیابی تکوینی مشارکت خواهند داشت و از روش‌های ثبت رویدادهای مهم از عملکرد دانشجو، انجام پروژه‌های فردی و گروه، اظهار نظرهای کتبی و شفاهی استاد، استفاده از سوال‌های شفاهی، تحلیلی و تبیینی، مشارکت دانشجو در ارزشیابی از خود یا دیگران استفاده خواهد شد.

شرایط ارزشیابی نهایی برنامه:

این برنامه در شرایط زیر ارزشیابی خواهد شد:

- ۱- گذشت ۵ سال از اجرای برنامه
- ۲- تغییرات عمده فناوری که نیاز به بازنگری برنامه را مسجل کند
- ۳- تصمیم سیاست‌گذاران اصلی مرتبط با برنامه

شاخص‌های ارزشیابی برنامه:

شاخص	معیار
میزان رضایت دانش‌آموختگان از برنامه	درصد
میزان رضایت اعضای هیئت علمی از برنامه	درصد
میزان رضایت مدیران نظام سلامت از نتایج برنامه	درصد
میزان برآورد نیازها و رفع مشکلات سلامت توسط دانش‌آموختگان رشته	طبق نظر ارزیابان
کمیت و کیفیت تولیدات فکری و پژوهشی توسط دانش‌آموختگان رشته	طبق نظر ارزیابان

شیوه ارزشیابی برنامه:

- نظرسنجی از هیات علمی درگیر برنامه، دستیاران و دانش‌آموختگان با پرسشنامه‌های از قبل تدوین شدن
- استفاده از پرسشنامه‌های موجود در واحد ارزشیابی و اعتباربخشی دبیرخانه

متولی ارزشیابی برنامه:

متولی ارزشیابی برنامه، شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی با همکاری گروه تدوین یا بازنگری برنامه و سایر دبیرخانه‌های آموزشی و سایر اعضای هیات علمی می‌باشند.

نحوه بازنگری برنامه:

مراحل بازنگری این برنامه به ترتیب زیر است:

- گردآوری اطلاعات حاصل از نظرسنجی، تحقیقات تطبیقی و عرصه‌ای، پیشنهادات و نظرات صاحب‌نظران
- درخواست از دبیرخانه جهت تشکیل کمیته بازنگری برنامه
- طرح اطلاعات گردآوری شده در کمیته بازنگری برنامه
- بازنگری در قسمت‌های مورد نیاز برنامه و ارائه پیشنویس برنامه آموزشی بازنگری شده به دبیرخانه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی

نتایج نیازسنجی‌های انجام شده:

به منظور تدوین برنامه درسی کارشناسی ارشد مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان برنامه درسی ۲۰ دانشگاه در چهار کشور آمریکا، استرالیا، آفریقای جنوبی و هند مرور شدند و در نهایت محتوای ۷۲ درس مرتبط با مددکاری اجتماعی کودکان و نوجوانان از آن‌ها استخراج شد. محتوای به دست آمده تحلیل و موضوعات مطرح شده در آن‌ها طبقه‌بندی شدند. به طور همزمان تیم تدوین پرسشنامه‌ای را برای نیازسنجی طراحی نمود. این پرسشنامه در میان مددکاران اجتماعی که فارغ‌التحصیل رشته مددکاری اجتماعی بودند و در حوزه مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان حداقل دو سال سابقه کار داشتند، توزیع شد و پیشنهادهای ایشان در مورد دانش، مهارت‌ها و رفتارهای مددکار اجتماعی کودک و نوجوان جمع‌آوری و طبقه‌بندی شد. سپس پیشنویس برنامه درسی کارشناسی ارشد مددکاری اجتماعی کودک و نوجوان با توجه به یافته‌ها در مراحل قبلی تهیه شد. نظرات کارشناسان در کار گروه‌های تخصصی اخذ و پس از ویرایش پیشنویس، نسخه نهایی برنامه آماده شد.

ضمائم

- ۱- دریافت مطلوب خدمات سلامت حق بیمار است.
- ارائه خدمات سلامت باید:

 - ۱-۱) شایسته شأن و منزلت انسان و با احترام به ارزش‌ها، اعتقادات فرهنگی و مذهبی باشد؛
 - ۱-۲) بر پایه‌ی صداقت، انصاف، ادب و همراه با مهربانی باشد؛
 - ۱-۳) فارغ از هرگونه تبعیض از جمله قومی، فرهنگی، مذهبی، نوع بیماری و جنسیتی باشد؛
 - ۱-۴) بر اساس دانش روز باشد؛
 - ۱-۵) مبتنی بر برتری منافع بیمار باشد؛
 - ۱-۶) در مورد توزیع منابع سلامت مبتنی بر عدالت و اولویت‌های درمانی بیماران باشد؛
 - ۱-۷) مبتنی بر هماهنگی ارکان مراقبت اعم از پیشگیری، تشخیص، درمان و توانبخشی باشد؛
 - ۱-۸) به همراه تامین کلیه امکانات رفاهی پایه و ضروری و به دور از تحمیل درد و رنج و محدودیت‌های غیرضروری باشد؛
 - ۱-۹) توجه ویژه‌ای به حقوق گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه از جمله کودکان، زنان باردار، سالمندان، بیماران روانی، زندانیان، معلولان ذهنی و جسمی و افراد بدون سرپرست داشته باشد؛
 - ۱-۱۰) در سریع‌ترین زمان ممکن و با احترام به وقت بیمار باشد؛
 - ۱-۱۱) با در نظر گرفتن متغیرهایی چون زبان، سن و جنس گیرندگان خدمت باشد؛
 - ۱-۱۲) در مراقبت‌های ضروری و فوری (اورژانس)، خدمات بدون توجه به تأمین هزینه‌ی آن صورت گیرد. در موارد غیرفوری (الکتیو) بر اساس ضوابط تعریف شده باشد؛
 - ۱-۱۳) در مراقبت‌های ضروری و فوری (اورژانس)، در صورتی که ارائه خدمات مناسب ممکن نباشد، لازم است پس از ارائه‌ی خدمات ضروری و توضیحات لازم، زمینه انتقال بیمار به واحد مجهز فراهم گردد؛
 - ۱-۱۴) در مراحل پایانی حیات که وضعیت بیماری غیر قابل برگشت و مرگ بیمار قریب الوقوع می باشد هدف حفظ آسایش وی می باشد. منظور از آسایش، کاهش درد و رنج بیمار، توجه به نیازهای روانی، اجتماعی، معنوی و عاطفی وی و خانواده‌اش در زمان احتضار می‌باشد. بیمار در حال احتضار حق دارد در آخرین لحظات زندگی خویش یا فردی که می‌خواهد همراه گردد.

- ۲- اطلاعات باید به نحو مطلوب و به میزان کافی در اختیار بیمار قرار گیرد.

 - ۲-۱) محتوای اطلاعات باید شامل موارد ذیل باشد:
 - ۲-۱-۱) مفاد منشور حقوق بیمار در زمان پذیرش؛
 - ۲-۱-۲) ضوابط و هزینه‌های قابل پیش بینی بیمارستان اعم از خدمات درمانی و غیر درمانی و ضوابط بیمه و معرفی سیستم‌های حمایتی در زمان پذیرش؛
 - ۲-۱-۳) نام، مسئولیت و رتبه‌ی حرفه‌ای اعضای گروه پزشکی مسئول ارائه مراقبت از جمله پزشک، پرستار و دانشجو و ارتباط حرفه‌ای آن‌ها با یکدیگر؛
 - ۲-۱-۴) روش‌های تشخیصی و درمانی و نقاط ضعف و قوت هر روش و عوارض احتمالی آن، تشخیص بیماری، پیش آگهی و عوارض آن و نیز کلیه‌ی اطلاعات تأثیرگذار در روند تصمیم‌گیری بیمار؛
 - ۲-۱-۵) نحوه‌ی دسترسی به پزشک معالج و اعضای اصلی گروه پزشکی در طول درمان؛
 - ۲-۱-۶) کلیه‌ی اقداماتی که ماهیت پژوهشی دارند.
 - ۲-۱-۷) ارائه آموزش‌های ضروری برای استمرار درمان؛

۲-۲) نحوه‌ی ارائه اطلاعات باید به صورت ذیل باشد :

۲-۲-۱) اطلاعات باید در زمان مناسب و متناسب با شرایط بیمار از جمله اضطراب و درد و ویژگی‌های فردی وی از جمله زبان، تحصیلات و توان درک در اختیار وی قرار گیرد، مگر این‌که:

- تأخیر در شروع درمان به واسطه‌ی ارائه‌ی اطلاعات فوق سبب آسیب به بیمار گردد؛ (در این صورت انتقال اطلاعات پس از اقدام ضروری، در اولین زمان مناسب باید انجام شود).

- بیمار علی‌رغم اطلاع از حق دریافت اطلاعات، از این امر امتناع نماید که در این صورت باید خواست بیمار محترم شمرده شود، مگر این‌که عدم اطلاع بیمار، وی یا سایرین را در معرض خطر جدی قرار دهد؛

۲-۲-۲) بیمار می‌تواند به کلیه‌ی اطلاعات ثبت‌شده در پرونده‌ی بالینی خود دسترسی داشته باشد و تصویر آن را دریافت نموده و تصحیح اشتباهات مندرج در آن را درخواست نماید.

۳- حق انتخاب و تصمیم‌گیری آزادانه بیمار در دریافت خدمات سلامت باید محترم شمرده شود.

۳-۱) محدوده انتخاب و تصمیم‌گیری درباره موارد ذیل می‌باشد:

۳-۱-۱) انتخاب پزشک معالج و مرکز ارائه‌کننده‌ی خدمات سلامت در چارچوب ضوابط؛

۳-۱-۲) انتخاب و نظر خواهی از پزشک دوم به عنوان مشاور؛

۳-۱-۳) شرکت یا عدم شرکت در هر گونه پژوهش، با اطمینان از اینکه تصمیم‌گیری وی تأثیری در تداوم نحوه دریافت خدمات سلامت نخواهد داشت؛

۳-۱-۴) قبول یا رد درمان‌های پیشنهادی پس از آگاهی از عوارض احتمالی ناشی از پذیرش یا رد آن مگر در موارد خودکشی یا مواردی که امتناع از درمان شخص دیگری را در معرض خطر جدی قرار می‌دهد؛

۳-۱-۵) اعلام نظر قبلی بیمار در مورد اقدامات درمانی آتی در زمانی که بیمار واجد ظرفیت تصمیم‌گیری می‌باشد ثبت و به‌عنوان راهنمای اقدامات پزشکی در زمان فقدان ظرفیت تصمیم‌گیری وی با رعایت موازین قانونی مد نظر ارائه‌کنندگان خدمات سلامت و تصمیم‌گیرنده جایگزین بیمار قرار گیرد.

۳-۲) شرایط انتخاب و تصمیم‌گیری شامل موارد ذیل می‌باشد:

۳-۲-۱) انتخاب و تصمیم‌گیری بیمار باید آزادانه و آگاهانه، مبتنی بر دریافت اطلاعات کافی و جامع (مذکور در بند دوم) باشد؛

۳-۲-۲) پس از ارائه اطلاعات، زمان لازم و کافی به بیمار جهت تصمیم‌گیری و انتخاب داده شود.

۴- ارائه خدمات سلامت باید مبتنی بر احترام به حریم خصوصی بیمار (حق خلوت) و رعایت اصل رازداری باشد.

۴-۱) رعایت اصل رازداری راجع به کلیه‌ی اطلاعات مربوط به بیمار الزامی است مگر در مواردی که قانون آن را استثنا کرده باشد؛

۴-۲) در کلیه‌ی مراحل مراقبت اعم از تشخیصی و درمانی باید به حریم خصوصی بیمار احترام گذاشته شود. ضروری است بدین منظور کلیه‌ی امکانات لازم جهت تضمین حریم خصوصی بیمار فراهم گردد؛

۴-۳) فقط بیمار و گروه درمانی و افراد مجاز از طرف بیمار و افرادی که به حکم قانون مجاز تلقی می‌شوند میتوانند به اطلاعات دسترسی داشته باشند؛

۴-۴) بیمار حق دارد در مراحل تشخیصی از جمله معاینات، فرد معتمد خود را همراه داشته باشد. همراهی یکی از والدین کودک در تمام مراحل درمان حق کودک می‌باشد مگر اینکه این امر برخلاف ضرورت‌های پزشکی باشد.

۵- دسترسی به نظام کارآمد رسیدگی به شکایات حق بیمار است.

۵-۱) هر بیمار حق دارد در صورت ادعای نقض حقوق خود که موضوع این منشور است، بدون اختلال در کیفیت دریافت خدمات سلامت به مقامات ذی صلاح شکایت نماید؛

۵-۲) بیماران حق دارند از نحوه رسیدگی و نتایج شکایت خود آگاه شوند؛

۳-۵) خسارت ناشی از خطای ارائه کنندگان خدمات سلامت باید پس از رسیدگی و اثبات مطابق مقررات در کوتاه‌ترین زمان ممکن جبران شود.

در اجرای مفاد این منشور در صورتی که بیمار به هر دلیلی فاقد ظرفیت تصمیم‌گیری باشد، اعمال کلیه‌ی حقوق بیمار- مذکور در این منشور- بر عهده‌ی تصمیم‌گیرنده‌ی قانونی جایگزین خواهد بود. البته چنانچه تصمیم‌گیرنده‌ی جایگزین بر خلاف نظر پزشک، مانع درمان بیمار شود، پزشک می‌تواند از طریق مراجع ذیربط درخواست تجدید نظر در تصمیم‌گیری را بنماید.

چنانچه بیماری که فاقد ظرفیت کافی برای تصمیم‌گیری است، اما می‌تواند در بخشی از روند درمان معقولانه تصمیم بگیرد، باید تصمیم او محترم شمرده شود.

آیین نامه اجرایی پوشش (Dress Code) و اخلاق حرفه ای دانشجویان
در محیط های آزمایشگاهی-بالینی

نحوه پوشش و رفتار تمامی خدمتگزاران در مشاغل گروه پزشکی* باید به گونه ای باشد که ضمن حفظ شئون حرفه ای، زمینه را برای ارتباط مناسب و موثر حرفه ای با بیماران، همراهان بیماران، همکاران و اطرافیان در محیط های آموزشی فراهم سازد.

لذا رعایت مقررات زیر برای کلیه عزیزانی که در محیط های آموزشی بالینی و آزمایشگاهی در حال تحصیل یا ارائه خدمت هستند، اخلاقا الزامی است.

فصلاول:لباس ونحوه پوشش

لباس دانشجویان جهت ورود به محیط های آموزشی به ویژه محیط های بالینی و آزمایشگاهی باید متحدالشکل بوده وشامل مجموعه ویژگی های زیر باشد:

- ۱- روپوش سفید بلند در حد زانو و غیر چسبان با آستین بلند
- ۲- روپوش باید دارای آرم دانشگاه علومپزشکی وخدمات بهداشتی درمانی مربوطه باشد.
- ۳- تمامی دکمه های روپوش باید در تمام مدت حضور در محیط های آموزشی بطور کامل بسته باشد.
- ۴- استفاده از کارت شناسایی معتبر عکسدار حاوی(حرف اول نام، نام خانوادگی، عنوان، نام دانشکده و نام رشته) بر روی پوشش، در ناحیه سینه سمت چپ درتمام مدت حضور در محیط های آموزشی الزامی میباشد.
- ۵- دانشجویان خانم باید تمامی سر، گردن، نواحی زیر گردن وموها را با پوشش مناسب بپوشانند.
- ۶- شلوار باید بلند متعارف و ساده و غیرچسبان باشد استفاده از شلوارهای جین پاره و نظایر آن در شان حرف پزشکی نیست.
- ۷- پوشیدن جوراب ساده که تمامی پا و ساق پا را بپوشاند ضروری است.
- ۸- پوشیدن جوراب های توری و یا دارای تزیینات ممنوع است.
- ۹- کفش باید راحت و مناسب بوده، هنگام راه رفتن صدا نداشته باشد.
- ۱۰- روپوش، لباس وكفش باید راحت، تمیز، مرتب و در حد متعارف باشد و نباید دارای رنگهای تند و زننده نامتعارف باشد.
- ۱۱- استفاده از نشانه های تا مربوط به حرفه پزشکی و آویختن آن به روپوش، شلوار و کفش ممنوع میباشد
- ۱۲-استفاده و در معرض دید قراردادن هرگونه انگشتر، دستبند، گردنبند و گوشواره(به جز حلقه ازدواج) در محیط های آموزشی ممنوع میباشد.
- ۱۳- استفاده از دمپایی وصندل در محیط های آموزشی بجز اتاق عمل ممنوع میباشد.

آیین نامه اجرایی پوشش (Dress Code) و اخلاق حرفه ای دانشجویان در محیط های آزمایشگاهی بالینی

فصل دوم: بهداشت فردی و موازین آرایش در محیط های آموزشی کشور

۱- وابستگان به حرف پزشکی الگوهای نظافت و بهداشت فردی هستند، لذا، بدون تردید تمیزی ظاهر و بهداشت در محیط های آموزشی علوم علوم پزشکی از ضروریات است.

۲- ناخن ها باید کوتاه و تمیز باشد آرایش ناخن ها با لاک و برچسب های ناخن در هر شکلی ممنوع است استفاده از ناخن های مصنوعی و ناخن بلند موجب افزایش شانس انتقال عفونت و احتمال آسیب به دیگران و تجهیزات پزشکی می باشد.

۳- آرایش سر و صورت به صورت غیر متعارف و دور از شئون حرفه پزشکی ممنوع می باشد.

۴- نمایان نمودن هرگونه آرایش بصورت تاتو و با استفاده از حلقه یا نگین در بینی یا هر قسمت از دستها و صورت ممنوع است.

۵- ادوکلن و عطرها با بوی تند و حساسیت زا در محیط های آموزشی ممنوع است.

فصل سوم: موازین رفتار دانشجویان در محیط های آموزش پزشکی

۱- رعایت اصول اخلاق حرفه ای، تواضع و فروتنی در برخورد با بیماران، همراهان بیماران، استادان، فراگیران و کارکنان الزامی است.

۲- صحبت کردن در محیط های آموزشی باید به آرامی و با ادب همراه باشد. و هرگونه ایجاد سرو و صدای بلند و یا بر زبان راندن کلمات که در شان حرفه پزشکی نیست، ممنوع است.

۳- استعمال دخانیات در کلیه زمان های حضور فرد در محیط های آموزشی، ممنوع می باشد.

۴- جویدن آدامس و نظایر آن در آزمایشگاهها، سالن کنفرانس، راند بیماران و در حضور اساتید، کارکنان و بیماران ممنوع می باشد.

۵- در زمان حضور در کلاس ها، آزمایشگاهها و راند بیماران، تلفن همراه باید خاموش بوده و در سایر زمان ها، استفاده از آن به حد ضرورت کاهش یابد.

۶- هرگونه بحث و شوخی در مکانهای عمومی مرتبط نظیر آسانسور، کافی شاپ و رستوران ممنوع می باشد.

فصل چهارم: نظارت بر اجرا و پیگیری موارد تخلف آئین نامه

۱- نظارت بر رعایت اصول این آئین نامه در بیمارستان های آموزشی و سایر محیط های آموزشی علوم پزشکی بالینی بر عهده معاون آموزشی بیمارستان، مدیر گروه، رئیس بخش و کارشناسان آموزشی و دانشجویی واحد مربوطه می باشد.

۲- افرادی که اخلاق حرفه ای و اصول این آئین نامه را رعایت ننمایند ابتدا تذکر داده می شود و در صورت اصرار بر انجام تخلف به شورای انضباطی دانشجویان ارجاع داده می شوند.